

Monitor sportuitgaven gemeenten 2020

Gemeentelijke uitgaven aan sport in 2020 en verdieping op specifieke vraagstukken

Peter van Eldert

Tygo Beekman

Monitor sportuitgaven gemeenten 2020

Gemeentelijke uitgaven aan sport in 2020 en verdieping op specifieke vraagstukken

Met ondersteuning van het ministerie van VWS

Peter van Eldert
Tygo Beekman

© Mulier Instituut
Utrecht, december 2021

Mulier Instituut
sportonderzoek voor beleid en samenleving

Postbus 85445 | 3508 AK Utrecht
Herculesplein 269 | 3584 AA Utrecht
T +31 (0)30 721 02 20 | I www.mulierinstituut.nl
E info@mulierinstituut.nl | T @mulierinstituut

Inhoudsopgave

1.	Inleiding	4
1.1	Aanleiding	4
1.2	Doelstelling en vraagstelling	4
1.3	Onderzoeksopzet	4
1.4	Leeswijzer	6
2.	Sportuitgaven gemeenten	7
2.1	Uitgaven gemeenten	7
2.2	Sport in relatie tot overige vrijetijdsuitgaven	10
2.3	Verschillen in uitgaven tussen gemeenten	10
2.4	Details sportuitgaven	12
3.	Specifieke vragen in relatie tot de uitgaven	16
3.1	Effect van de coronacrisis	16
3.2	Relatie met sport- en beweegdeelname	20
3.3	Zwembaden	22
3.4	Verschil jaren	24
4.	Conclusie	27
	Referenties	29
	Bijlage 1. Overzicht gerapporteerde onderwerpen	30
	Bijlage 2. Overzicht lv3-taakvelden gemeenten	31
	Bijlage 3. Financiële categorieën	33
	Bijlage 4. Totale uitgaven van gemeenten (per taakveld)	36
	Bijlage 5. Onderverdeling sportuitgaven in totale bedragen	38
	Bijlage 6. Verdere methodologische beschrijving analyse relatie met sport- en beweegdeelname	41

1. Inleiding

1.1 Aanleiding

Gemeenten spelen een grote rol in de financiering van de Nederlandse breedtesport. Via het sportbeleid investeren gemeenten in de sportparticipatie, onder andere door (co)financiering van buurtsportcoaches en het verstrekken van subsidies ten behoeve van sportstimulering. Daarnaast investeren ze in de fijnmazige sportinfrastructuur die Nederland rijk is en dragen ze als exploitant van een groot deel van de sportaccommodaties via gesubsidieerde huurtarieven bij aan het betaalbaar houden van de sport. Ten tijde van de coronacrisis spelen gemeenten een belangrijke rol in de financiële ondersteuning van de sport, mede doordat enkele financiële steunmaatregelen (deels) via gemeenten lopen. In 2018 kwam van de 5,8 miljard euro die volgens schattingen van KPMG naar de sportsector ging, bijna 2,5 miljard voort uit de financiering van overheden, waarvan het grootste deel van gemeenten (KPMG, 2019).

Deze belangrijke rol van gemeenten voor de sport geeft aanleiding om de gemeentelijke sportuitgaven te onderzoeken, om zicht te houden op de ontwikkelingen in de sportuitgaven en de mogelijke implicaties hiervan voor de sportsector. Het Mulier Instituut volgt sinds 2015 de ontwikkelingen in de gemeentelijke uitgaven aan sport en rapporteert hier jaarlijks over. Het voorliggende rapport is het zevende in de reeks 'Monitor sportuitgaven gemeenten'. Naast het presenteren van de ontwikkelingen in de uitgaven zijn in de voorgaande rapportages verdiepingen gedaan op de gemeentelijke sportuitgaven. In bijlage 1 wordt hier een overzicht van gegeven.

Voor deze zevende rapportage vergelijken we de gemeentelijke sportuitgaven van 2017, 2018, 2019 en 2020. Daarnaast besteden we aandacht aan de gevolgen van de coronacrisis voor de gemeentelijke sportuitgaven, pogen we de mogelijke relatie tussen gemeentelijke sportuitgaven en sport- en beweegdeelname in kaart te brengen, analyseren we de gemeentelijke sportuitgaven in relatie tot de aanwezigheid van zwembaden in de gemeente en kijken we naar de fluctuaties in de uitgaven van jaar tot jaar.

1.2 Doelstelling en vraagstelling

Het onderzoek heeft als doel om een gedetailleerd overzicht te geven van de gemeentelijke uitgaven aan sport in het jaar 2020, in relatie tot de periode daarvoor. Hiertoe zijn de volgende onderzoeksvragen geformuleerd:

1. Wat waren de uitgaven aan sport in 2020, vergeleken met de uitgaven in 2017 tot en met 2019?
2. Welke verschillen bestaan tussen gemeenten?
3. Hoe waren deze uitgaven samengesteld?
4. Hoe zijn de gevolgen van de coronacrisis zichtbaar in de uitgaven aan sport?
5. Is er een relatie tussen gemeentelijke sportuitgaven en sport- en beweegdeelname waar te nemen?
6. Geven gemeenten met gemeentelijke zwembaden meer uit aan sport dan gemeenten zonder gemeentelijk zwembad?
7. Welke fluctuaties in de sportuitgaven zijn per gemeente van jaar tot jaar waarneembaar?

1.3 Onderzoeksopzet

Om inzicht te krijgen in de ontwikkelingen van de sportuitgaven van gemeenten en antwoord te kunnen geven op de onderzoeksvragen maken we gebruik van de Iv3-data (informatie voor derden) van het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS). Het Iv3-systeem is een informatiesysteem waarin financiële gegevens van decentrale overheden, waaronder gemeenten, worden geregistreerd door de overheden zelf. Zij vullen daartoe een gestandaardiseerd formulier in. Sinds 2010 wordt de Iv3 door het CBS beschikbaar

gesteld.¹ Gemeenten moeten op verschillende taakvelden de uitgaven en inkomsten registreren.² Sinds 2017 zijn twee sportspecifieke taakvelden gedefinieerd:

- **Sportbeleid en activering (5.1):** uitgaven en inkomsten voor de niet-fysieke maatregelen ter stimulering van professionele en amateursport;
- **Sportaccommodaties (5.2):** uitgaven en inkomsten aan sportaccommodaties voor sportbeoefening.

Het merendeel van de gemeentelijke sportuitgaven komt op deze sportspecifieke taakvelden terecht. Een deel van de gemeentelijke sportuitgaven wordt door gemeenten op andere taakvelden geschreven. Naar verwachting zijn dit voornamelijk de uitgaven van gemeenten voor sport en bewegen in de openbare ruimte. Deze uitgaven worden waarschijnlijk voornamelijk op het taakveld Openbaar groen en (openlucht) recreatie (5.7) geschreven, een taakveld dat net als de sportspecifieke taakvelden onder 5.0 Sport, cultuur en recreatie valt. Zo vallen de uitgaven voor de aanleg en het onderhoud van speeltuinen en openbare sportvoorzieningen (bijv. skateparken en fitnessstoestellen in parken) onder Openbaar groen en (openlucht) recreatie. Daarom laten we in deze rapportage naast de twee sportgerelateerde taakvelden ook taakveld 5.7 zien. Het is echter niet realistisch om taakveld 5.7 in zijn geheel toe te rekenen aan sport, aangezien hieronder ook uitgaven vallen die niets met sport en bewegen te maken hebben, zoals de uitgaven aan natuurbescherming, openbaar groen en openbaar water. Deze uitgaven kunnen eraan bijdragen dat de openbare ruimte aantrekkelijker wordt voor sport en bewegen, maar dit is in de meeste gevallen niet het primaire doel van de uitgaven.

Andere voorbeelden van sportuitgaven buiten de sportspecifieke taakvelden zijn de uitgaven aan:

- bewegingsonderwijs (taakveld 4.1 Openbaar basisonderwijs);
- programma's of projecten binnen welzijn, sociaal domein of gezondheid met een beweegcomponent (taakveld 6 Sociaal domein of 7 Volksgezondheid en milieu);
- in enkele gevallen de uitgaven aan gym- en sportzalen (taakveld 4.2 Onderwijshuisvesting).

Deze taakvelden zijn echter beperkt gerelateerd aan sport en bewegen, dus we laten ze in deze rapportage buiten beschouwing.

Binnen elk taakveld in het lv3-systeem moeten gemeenten de uitgaven uitsplitsen naar onderliggende categorieën, die voor elk taakveld hetzelfde zijn. In bijlage 3 wordt een overzicht gegeven van deze categorieën. De gemeenten zijn vrij in hun keuze welke van de onderliggende categorieën ze benutten en hoe zij afschrijven. Hierdoor ontstaan verschillen die een analyse compliceren. In de vorige rapportage van de Monitor sportuitgaven gemeenten (Van den Dool & Van Eldert, 2021) hebben we hier enkele voorbeelden van gegeven.

In 2017 is het lv3-registratiesysteem aangepast. In de periode 2010-2016 werden twee andere taakvelden gehanteerd voor sport, die vooral naar type accommodatie onderscheidden: 530 Sport en 531 Groene sportvelden en terreinen. Vanaf 2017 werden beide taakvelden aangepast naar de reeds beschreven

¹ De jaarrekeningen van gemeenten worden rond juni vastgesteld na goedkeuring door de gemeenteraad. Vervolgens leveren de gemeenten in juli de financiële gegevens uit deze jaarrekeningen aan bij het CBS, die deze vervolgens in de zomer als voorlopige cijfers beschikbaar stelt. Aan het eind van de zomer volgt een tweede gelegenheid om eventuele fouten te corrigeren. De aanpassingen worden verwerkt in een tweede plaatsing van de data, die eind september beschikbaar worden gesteld. Overigens leveren gemeenten soms geen gegevens aan. Per jaar betreft dit slechts enkele gemeenten.

² Zie bijlage 2 voor een totaal overzicht van de lv3-taakvelden.

Sportbeleid & activering (5.1) en Sportaccommodaties (5.2). Hoewel de definitie van de twee sportspecifieke taakvelden samen in 2017 niet is aangepast, zijn de sportuitgaven vanwege andere aanpassingen in de registratie niet vergelijkbaar. De aanpassingen hebben vooral betrekking op andere toerekening van de overheadkosten.

Via Statline rapporteert het CBS met dezelfde data over de gemeentelijke uitgaven. Het CBS voert voor haar eigen rapportage extra controles op de data uit en brengt vervolgens in een later stadium de resultaten naar buiten. Hierdoor kunnen de gepresenteerde cijfers op onderdelen kleine afwijkingen vertonen ten opzichte van de data die CBS uiteindelijk op Statline rapporteert.

1.4 Leeswijzer

In hoofdstuk 2 lichten we de ontwikkelingen in de gemeentelijke uitgaven aan sport tussen 2017 en 2020 uit. Vervolgens doen we in hoofdstuk 3 op specifieke onderwerpen een verdieping op de gemeentelijke uitgaven aan sport. In het slothoofdstuk (hoofdstuk 4) bespreken we de kernuitkomsten uit deze rapportage.

2. Sportuitgaven gemeenten

In dit hoofdstuk bespreken we de gemeentelijke sportuitgaven uit 2020 en vergelijken we deze met 2017, 2018 en 2019.

2.1 Uitgaven gemeenten

In 2020 gaven gemeenten in totaal bijna 1,6 miljard euro uit aan sport (tabel 2.1). Hiertegenover stond zo'n 423 miljoen euro aan inkomsten. De netto-uitgaven aan sport kwamen daarmee in totaal uit op bijna 1,2 miljard euro. Bijna drie kwart (73%) van deze netto-uitgaven komt voor rekening van het taakveld Sportaccommodaties (5.2), de rest voor Sportbeleid en activering (5.1). Daarnaast gaven gemeenten in 2020 ruim 1,5 miljard euro uit aan Openbaar groen en (openlucht) recreatie (5.7). Na aftrek van bijna 100 miljoen euro aan inkomsten komen de netto-uitgaven voor Openbaar groen en (openlucht) recreatie uit op ruim 1,4 miljard euro. Zoals beschreven in paragraaf 1.3 komt hiervan naar verwachting een deel ten goede van sport en bewegen in de openbare ruimte.

Tussen 2017 en 2020 zijn de netto-uitgaven van gemeenten aan sport jaarlijks toegenomen (tabel 2.1). Deze jaarlijkse stijging is met name toe te schrijven aan het taakveld Sportaccommodaties, aangezien de netto-uitgaven voor dat taakveld tussen 2017 en 2020 met ruim 100 miljoen euro stegen (13,4%). De groei van de netto-uitgaven voor het taakveld Sportbeleid & activering bleef beperkt tot ongeveer 17 miljoen euro (5,6%).

Tabel 2.1 Uitgaven, inkomsten en netto-uitgaven gemeenten, per taakveld en totaal voor sport, 2017 tot en met 2020 (in euro's x 1.000)

	Sport (totaal)*	Sportbeleid en activering	Sportaccommodaties	Openbaar groen en (openlucht) recreatie
Uitgaven				
2017	1.428.327	323.858	1.104.469	1.358.432
2018	1.448.044	310.672	1.137.372	1.429.524
2019	1.555.354	341.126	1.214.228	1.481.704
2020	1.596.560	361.173	1.235.387	1.540.382
Inkomsten				
2017	372.567	21.300	351.267	130.949
2018	363.975	25.261	338.714	146.188
2019	441.093	30.226	410.867	117.279
2020	422.766	41.557	381.209	96.727
Netto-uitgaven (uitgaven – inkomsten)				
2017	1.055.760	302.558	753.202	1.227.483
2018	1.084.069	285.411	798.658	1.283.336
2019	1.114.261	310.900	803.361	1.364.425
2020	1.173.794	319.616	854.178	1.443.655

Bron: Iv3-data CBS (registraties), 2017–2020. Bewerking: Mulier Instituut.

* De taakvelden Sportbeleid en activering (5.1) en Sportaccommodaties (5.2) vormen samen het totaal voor sport.

De uitbraak van het coronavirus in 2020 lijkt vooralsnog niet te zorgen voor een kentering in de stijging van de netto-uitgaven aan sport. Als we kijken naar de mutaties van de netto-uitgaven per jaar lijkt juist

het tegenovergestelde naar voren te komen. Tussen 2018 en 2019 groeiden de netto-uitgaven aan sport met zo'n 2,8 procent (tabel 2.2), waarvan na een correctie voor inflatie (2,6% over 2019) weinig overbleef. De groei tussen 2019 en 2020 lag met 5,3 procent bijna twee keer zo hoog, terwijl de inflatie over 2020 met 1,3 procent een stuk lager lag. Hierdoor blijft de stijging in de netto-uitgaven aan sport in 2020 ook overeind wanneer we corrigeren voor inflatie. In hoofdstuk 3 gaan we dieper in op de mogelijke effecten van de coronacrisis op de gemeentelijke sportuitgaven.

Tabel 2.2 Procentuele ontwikkeling netto-uitgaven gemeenten aan sport en de jaarlijkse inflatie, 2018 tot en met 2020 (in procenten)

	Sport (totaal)*	Inflatie
2018 (t.o.v. 2017)	2,7	1,7
2019 (t.o.v. 2018)	2,8	2,6
2020 (t.o.v. 2019)	5,3	1,3

Bron: Iv3-data CBS (registraties), 2017-2020 & CBS (Statline), 2021. Bewerking: Mulier Instituut.

* De taakvelden Sportbeleid en activering (5.1) en Sportaccommodaties (5.2) vormen samen het totaal voor sport.

Op de totale gemeentelijke jaarrekening is het aandeel van sport beperkt. In 2020 bedroegen de sportuitgaven 2,1 procent van de totale gemeentelijke uitgaven (tabel 2.3).³ Het aandeel van de uitgaven aan het taakveld Openbaar groen en (openlucht) recreatie lag ook rond de 2 procent in 2020. Vergeleken met de voorgaande jaren is het aandeel van sport licht afgenomen, terwijl de uitgaven aan sport juist toenamen tussen 2019 en 2020. De voornaamste reden hiervoor is de sterke toename van de totale uitgaven van gemeenten in 2020 ten opzichte van 2019. Zoals in bijlage 4 te zien is, liggen de totale gemeentelijke uitgaven in 2020 ruim 10 miljard euro hoger, vermoedelijk als gevolg van de coronacrisis.

Tabel 2.3 Uitgaven van gemeenten per taakveld en totaal voor sport, als percentage van de totale uitgaven van gemeenten, 2017 tot en met 2020 (in procenten)

	Sport (totaal)*	Sportbeleid en activering	Sportaccommodaties	Openbaar groen en (openlucht) recreatie
2017	2,2	0,5	1,7	2,1
2018	2,2	0,5	1,7	2,1
2019	2,3	0,5	1,8	2,2
2020	2,1	0,5	1,6	2,0

Bron: Iv3-data CBS (registraties), 2017-2020. Bewerking: Mulier Instituut.

* De taakvelden Sportbeleid en activering (5.1) en Sportaccommodaties (5.2) vormen samen het totaal voor sport.

Per Nederlander gaven gemeenten in 2020 netto gemiddeld 67,8 euro uit aan sport, waarvan 18,6 euro voor Sportbeleid en activering en 49,2 euro voor Sportaccommodaties (tabel 2.4). De *totale* (netto-)uitgaven van gemeenten aan sport groeiden, zoals eerder besproken, met 5,3 procent tussen 2019 en 2020. *Per inwoner* lag de procentuele groei tussen 2019 en 2020 lager, namelijk 3,9 procent. Wel ligt

³ De berekening van het aandeel van de sportuitgaven in de totale gemeentelijke uitgaven is in vergelijking met de vorige editie van de monitor gewijzigd. Deze wijziging is echter voor alle jaren op dezelfde manier doorgevoerd, waardoor de percentages per jaar nog steeds te vergelijken zijn.

de procentuele groei van de netto-uitgaven aan sport per inwoner tussen 2019 en 2020 hoger dan de inflatie over 2020, net als voor de absolute netto-uitgaven aan sport. De gemiddelde (netto-)uitgaven per inwoner voor Openbaar groen en (openlucht) recreatie lagen in 2020 op zo'n 83,1 euro.

Tabel 2.4 Gemiddelde netto-uitgaven aan sport per inwoner, procentuele ontwikkeling netto-uitgaven aan sport per inwoner en de jaarlijkse inflatie, 2017 tot en met 2020

	Sport (totaal)*	Sportbeleid en activering	Sportaccommodaties	Openbaar groen en (openlucht) recreatie	Inflatie
2017 (in euro's)	62,4	18,1	44,4	71,9	
2018 (in euro's)	63,6	17,0	46,6	74,9	
2019 (in euro's)	65,3	18,3	46,9	79,7	
2020 (in euro's)	67,8	18,6	49,2	83,1	
2018 t.o.v. 2017 (in %)	1,9	-6,1	5,1	4,3	1,7
2019 t.o.v. 2018 (in %)	2,6	8,1	0,6	6,3	2,6
2020 t.o.v. 2019 (in %)	3,9	1,4	4,8	4,3	1,3

Bron: Iv3-data CBS (registraties), 2017–2020. Bewerking: Mulier Instituut.

* De taakvelden Sportbeleid en activering (5.1) en Sportaccommodaties (5.2) vormen samen het totaal voor sport.

De begrotingen van gemeenten voor sport liggen doorgaans enkele procenten lager dan de daadwerkelijke realisaties (Van den Dool & Hoekman, 2017). Tussen 2017 en 2020 varieert het verschil tussen begroting en realisatie voor sport tussen de 1 en 3 procent per jaar. Een mogelijke verklaring voor dit structurele verschil kan zitten in ad-hoc-uitgaven van gemeenten aan sport of tussentijdse aanpassingen van het sportbeleid. Hierbij valt te denken aan incidentele reparaties van sportvoorzieningen (bijv. een lekkend dak van een sporthal), een aanpassing in de dienstverleningsbijdrage voor het sportbedrijf of financiële ondersteuning voor een sportvereniging die in financiële problemen zit. Ondanks de verschillen tussen begrotingen en realisaties geven de begrotingen van gemeenten wel een indicatie van de toekomstige ontwikkelingen in de gemeentelijke sportuitgaven. Sinds 2017 zijn de begrote netto-uitgaven aan sport jaarlijks gestegen (tabel 2.5). De begroting voor sport per inwoner voor 2021 komt ongeveer 3 procent hoger uit dan voor 2020 werd begroot.

Tabel 2.5 Begrote gemiddelde netto-uitgaven gemeenten aan sport, per inwoner, 2017 tot en met 2021 (in euro's)

	Sport (totaal)*	Sportbeleid en activering	Sportaccommodaties	Openbaar groen en (openlucht) recreatie
Begroting 2017	61	16	45	70
Begroting 2018	63	20	42	73
Begroting 2019	63	18	45	79
Begroting 2020	65	19	46	82
Begroting 2021	67	20	47	87

Bron: Iv3-data CBS (registraties), 2017–2021. Bewerking: Mulier Instituut.

* De taakvelden Sportbeleid en activering (5.1) en Sportaccommodaties (5.2) vormen samen het totaal voor sport.

2.2 Sport in relatie tot overige vrijetijdsuitgaven

Om de gemeentelijke sportuitgaven in perspectief te plaatsen, vergelijken we deze met de uitgaven van gemeenten aan overige taakvelden binnen het domein vrije tijd. Hiervoor kijken we naar de taakvelden die, naast de drie taakvelden die in paragraaf 2.1 al aan bod kwamen, onder het overkoepelende taakveld Sport, cultuur en recreatie vallen binnen de Iv3-registratie (zie bijlage 2).

Het aandeel van de gemeentelijke vrijetijdsuitgaven (inclusief sport) binnen de totale uitgaven van gemeenten bedroeg in 2020 6,7 procent (tabel 2.6). Ten opzichte van de voorgaande jaren ligt dit aandeel van de vrijetijdsuitgaven lager, vanwege een flinke stijging in de totale uitgaven van gemeenten (niet in tabel).

Tabel 2.6 Totale uitgaven van gemeenten aan vrije tijd, per taakveld, als percentage van de totale uitgaven van gemeenten en verdeling binnen totaal van vrije tijd, 2017 tot en met 2020 (in procenten)

	Aandeel in totale gemeentelijke uitgaven (%)				Aandeel in vrije tijd (%)			
	2017	2018	2019	2020	2017	2018	2019	2020
Sportbeleid en activering	0,5	0,5	0,5	0,5	7	6	7	7
Sportaccommodaties	1,7	1,7	1,8	1,6	24	24	24	24
Openbaar groen en (openlucht) recreatie	2,1	2,1	2,2	2,0	29	30	30	30
Cultuurpresentatie, -productie en -participatie	1,5	1,6	1,6	1,4	21	23	21	21
Musea	0,5	0,4	0,5	0,4	7	6	7	7
Cultureel erfgoed	0,1	0,1	0,1	0,1	2	2	2	2
Media	0,7	0,6	0,7	0,6	9	9	9	9
Vrije tijd (totaal)	7,1	7,2	7,5	6,7	100	100	100	100

Bron: Iv3-data CBS (registraties), 2017–2020. Bewerking: Mulier Instituut.

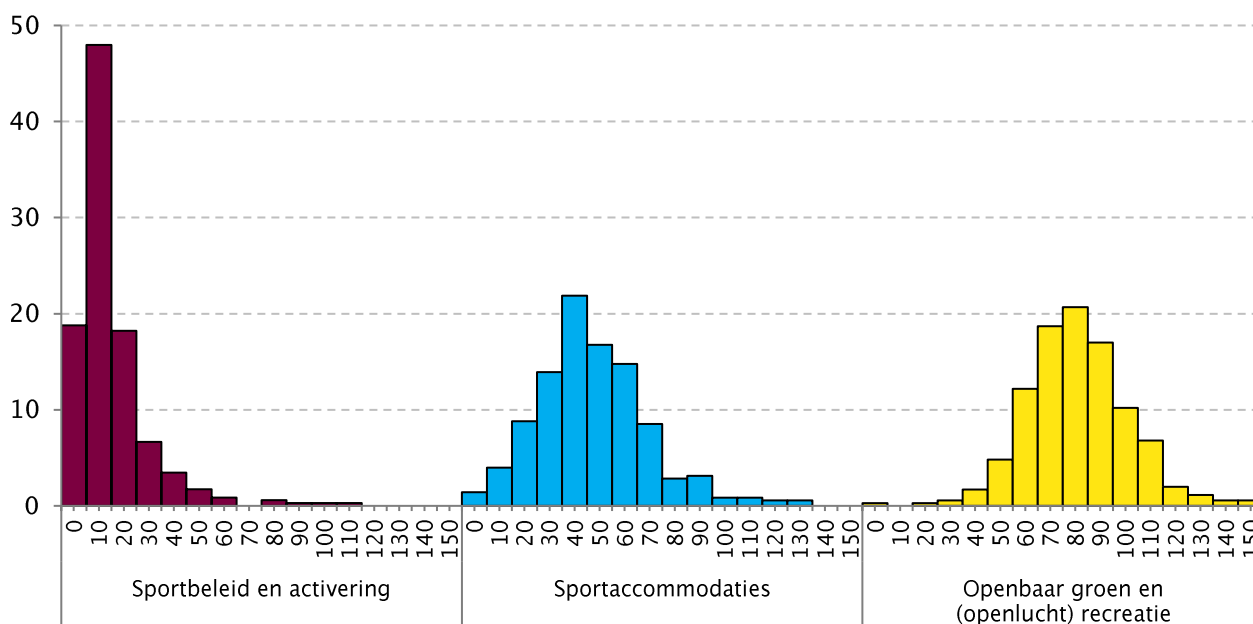
Binnen de vrijetijdsuitgaven is de verdeling tussen de taakvelden gelijk gebleven tussen 2019 en 2020 (tabel 2.6). Relatief gezien is het aandeel van de gemeentelijke sportuitgaven in de totale uitgaven dus op een vergelijkbare manier afgenomen als het aandeel van de andere vrijetijdstaakvelden. Openbaar groen en (openlucht) recreatie neemt binnen de vrijetijdsuitgaven met ongeveer 30 procent het grootste deel van de vrijetijdsuitgaven voor zijn rekening, gevolgd door Sportaccommodaties (24%) en Cultuurpresentatie, -productie en -participatie (21%). In totaal omvatten de twee sportspecifieke taakvelden samen ongeveer 31 procent van de gemeentelijke vrijetijdsuitgaven.

2.3 Verschillen in uitgaven tussen gemeenten

Tussen gemeenten bestaan de nodige verschillen in de gemeentelijke sportuitgaven. Om deze verschillen goed in kaart te kunnen brengen kijken we naar de netto-uitgaven aan sport per inwoner. In figuur 2.1 geven we de spreiding van de netto-uitgaven per taakveld weer.

Het grootste deel van de gemeenten zit dicht bij elkaar als het gaat om de netto-uitgaven per inwoner aan het taakveld Sportbeleid en activering (figuur 2.1). Zo'n 85 procent van de gemeenten geeft daar netto minder dan 25 euro per inwoner aan uit. Met name het aandeel dat netto 5 tot 15 euro per inwoner uitgeeft is groot (48%). Toch is voor dit taakveld ook de nodige spreiding te zien. Enkele gemeenten geven namelijk aanzienlijk meer uit aan Sportbeleid en activering.

Figuur 2.1 Spreiding netto-uitgaven over gemeenten: gemiddelde netto-uitgaven per inwoner (in euro's; horizontale as) per taakveld afgezet tegen het aandeel gemeenten (in procenten; verticale as) in 2020*

Bron: Iv3-data CBS (registraties), 2020. Bewerking: Mulier Instituut.

Leeswijzer: Elke balk geeft het aandeel gemeenten met een netto-uitgave per inwoner die afgerond overeenkomt met de waarde op de as. Bijvoorbeeld: 48 procent van de gemeenten gaf in 2020 netto tussen de 5 en 15 euro uit aan Sportbeleid en activering.

* Enkele extreem afwijkende waarden zijn niet weergegeven in de figuur.

De spreiding van de gemeentelijke (netto-)uitgaven aan het taakveld Sportaccommodaties is een stuk minder geclusterd (figuur 2.1). Het aandeel van de groep met 35 tot 45 euro aan netto-uitgaven per inwoner is het grootst (22%). Ongeveer de helft van de gemeenten geeft netto minder dan 45 euro per inwoner uit aan Sportaccommodaties. Dit is lager dan het gemiddelde in Nederland (49 euro per inwoner; tabel 2.4), maar dit gemiddelde wordt door enkele gemeenten met hoge (netto-)uitgaven aan Sportaccommodaties omhooggetrokken.

Voor het taakveld Openbaar groen en (openlucht) recreatie ziet de verdeling er vergelijkbaar uit met die voor het taakveld Sportaccommodaties (figuur 2.1). Aangezien de uitgaven doorgaans hoger liggen, bevindt het middelpunt van de verdeling zich verder naar rechts. Het aandeel gemeenten dat netto 75 tot 85 euro per inwoner uitgeeft is het grootst (21%).

Uit een vergelijking van de netto-uitgaven aan sport per inwoner naar de achtergrondkenmerken van de gemeenten komt onder andere naar voren dat de gemeentelijke sportuitgaven hoger liggen naarmate het inwoneraantal in de gemeente hoger is (tabel 2.7). Daarbij zijn de verschillen groot: de kleinste gemeenten (minder dan 20.000 inwoners) geven netto bijna 18 euro per inwoner minder uit aan sport dan de grootste gemeenten (100.000 of meer inwoners). Deze hogere sportuitgaven in grotere gemeenten zijn met name toe te schrijven aan hogere uitgaven voor het taakveld Sportbeleid en activering. Verhoudingsgewijs is het aandeel van het taakveld Sportbeleid en activering in de totale sportuitgaven een stuk hoger in grote gemeenten dan in kleine.

Naar stedelijkheid lijken vergelijkbare verhoudingen naar voren te komen als voor het inwoneraantal (tabel 2.7). Hoe sterker de stedelijkheid, hoe hoger de netto-uitgaven aan sport per inwoner. Gemeenten

in de middelste stedelijkheidscategorie, matig stedelijk, wijken hier iets vanaf. De gemiddelde gemeentelijke sportuitgaven per inwoner van matig stedelijke gemeenten liggen namelijk rond het niveau van niet-stedelijke gemeenten. Net als bij de vergelijking naar inwoneraantallen lijkt het aandeel van het taakveld Sportbeleid en activering binnen de totale sportuitgaven toe te nemen naarmate de stedelijkheid van de gemeente sterker is.

Voor het taakveld Openbaar groen en (openlucht) recreatie lijken geen duidelijke verbanden tussen de uitgaven per inwoner en de achtergrondkenmerken van gemeenten te bestaan (tabel 2.7). Bij een hoger aantal inwoners of een sterkere stedelijkheid komt geen stapsgewijze stijging of daling van de gemeentelijke uitgaven naar voren, maar is er juist de nodige fluctuaties zichtbaar.

Tabel 2.7 Gemiddelde netto-uitgaven gemeenten aan sport per inwoner in 2020, naar aantal inwoners en stedelijkheid (in euro's)

	Sport (totaal)*	Sportbeleid en activering	Sportaccommodaties	Openbaar groen en (openlucht) recreatie
Totaal	67,8	18,6	49,2	83,1
Aantal inwoners				
< 20.000	59,1	11,5	47,6	82,9
20.000–50.000	61,3	12,5	48,8	84,0
50.000–100.000	64,6	20,5	44,1	82,2
100.000 of meer	76,8	24,1	52,7	83,0
Stedelijkheid				
Niet stedelijk	61,3	12,0	49,3	87,2
Weinig stedelijk	64,7	13,1	51,6	80,9
Matig stedelijk	61,9	12,1	49,8	85,2
Sterk stedelijk	66,4	25,4	41,0	79,9
Zeer sterk stedelijk	77,7	21,0	56,7	86,4

Bron: Iv3-data CBS (registraties), 2020. Bewerking: Mulier Instituut.

* De taakvelden Sportbeleid en activering (5.1) en Sportaccommodaties (5.2) vormen samen het totaal voor sport.

2.4 Details sportuitgaven

Gemeenten moeten in het Iv3-systeem de inkomsten en uitgaven boeken op onderliggende categorieën. In totaal zijn er per taakveld 43 categorieën, die voor elk taakveld hetzelfde zijn. Deze categorieën zijn algemeen geformuleerd, waardoor ze niet voor alle taakvelden eenvoudig te interpreteren zijn. In bijlage 3 wordt een overzicht gegeven van de categorieën.

De categorieën geven echter wel informatie over hoe de gemeentelijke sportuitgaven in grote lijnen zijn opgebouwd. Om deze opbouw inzichtelijk te maken hebben we voor de taakvelden Sportbeleid en activering (5.1) en Sportaccommodaties (5.2) verschillende categorieën samengenomen in bij elkaar passende groepen. Deze groepering hebben we in vergelijking met de vorige editie van de monitor grotendeels herzien vanwege nieuwe inzichten over de betekenis van de verschillende categorieën. Binnen de nieuwe indeling hanteren we per taakveld vier overkoepelende groepen met daarin in totaal acht subgroepen. De indeling van de categorieën over de (sub)groepen wordt in bijlage 3 weergegeven.

De (sub)groepen zijn:

- **A. Interne uitvoering sportbeleid of exploitatie sportaccommodaties:** *inkomsten/uitgaven voor de uitvoering van het gemeentelijke sportbeleid (5.1) of de exploitatie van gemeentelijke sportaccommodaties (5.2) door de gemeente zelf:*
 - pacht, huur en leges;
 - (specifieke) uitkeringen van het Rijk;
 - personeel;
 - overige interne uitvoering of exploitatie.
- **B. Investerings en afschrijvingen:** *investerings en afschrijvingen voor bijvoorbeeld grond of duurzame goederen (met een economische levensduur van minstens één jaar):*
 - investeringen;
 - afschrijvingen.
- **C. Externe uitvoering sportbeleid of exploitatie sportaccommodaties:** *inkomsten/uitgaven voor de uitvoering van het gemeentelijke sportbeleid (5.1) of de exploitatie van gemeentelijke sportaccommodaties (5.2) door externe partijen (bijv. sportbedrijf):*
 - uitbestedingen/subsidies sportstimulering of exploitatiebijdragen;
 - overige overdrachten (bijv. in het kader van samenwerkingsverbanden met andere gemeenten).
- **D. Transacties en verrekeningen:** *financiële transacties en boekhoudkundige verrekeningen (exclusief afschrijvingen).*

In deze paragraaf laten we zien hoe de gemeentelijke sportuitgaven verdeeld zijn over deze (sub)groepen. Daarbij drukken we de (gemiddelde) netto-uitgaven uit in euro's per inwoner. De totale bedragen zijn in bijlage 5 terug te vinden. Allereerst laten we de onderverdeling zien voor het totaal van beide sportspecifieke taakvelden (tabel 2.8), om vervolgens per taakveld een uitsplitsing te maken (tabel 2.8a en 2.8b).

Sport totaal

Het grootste deel van de (netto-)uitgaven aan sport werd in 2020 aan externe uitvoering van het sportbeleid en externe exploitatie van sportaccommodaties besteed (25,6 euro per inwoner; tabel 2.8). Deze netto-uitgaven zijn tussen 2017 en 2020 jaarlijks gestegen en bestaan voor het grootste deel uit uitbestedingen van en subsidies voor sportstimulering en exploitatiebijdragen voor sportaccommodaties (in 2020 24,6 euro per inwoner).

De netto-uitgaven aan interne uitvoering van het sportbeleid en interne exploitatie van sportaccommodaties bedroegen in 2020 19,6 euro per inwoner (tabel 2.8). Tussen 2017 en 2018 namen deze uitgaven af, maar sinds 2018 is een jaarlijkse stijging te zien. Binnen de groep interne uitvoering en exploitatie komen voor twee subgroepen negatieve netto-uitgaven naar voren, aangezien *Pacht, huur en leges* en *(Specifieke) uitkeringen van het Rijk* voornamelijk uit inkomsten bestaan. Onder deze laatste subgroep vallen overigens waarschijnlijk de sportspecifieke uitkeringen, zoals de Specifieke uitkering stimulering sport (SPUK Sport)⁴ en de financiële steunmaatregelen vanuit het coronasteunpakket, die in paragraaf 3.1 verder aan bod zullen komen.

⁴ Gemeenten lijken niet het gehele bedrag vanuit de SPUK Sport op de sportspecifieke taakvelden te rapporteren. In 2019 bedroegen de totale (netto-)uitgaven aan specifieke uitkeringen van het Rijk namelijk ongeveer 52 miljoen euro (bijlage 5), terwijl het uiteindelijk vastgestelde bedrag over 2019 119,3 miljoen euro bedroeg (Hoekman et al., 2021). Dit verschil komt mogelijk doordat gemeenten (een deel van) de uitgaven en inkomsten voor de gym- en sportzalen op het taakveld Onderwijshuisvesting rapporteren.

Aan investeringen en afschrijvingen in grond en duurzame goederen besteedden gemeenten in 2020 netto 14,8 euro per inwoner (tabel 2.8). Tussen 2017 en 2020 zijn deze netto-uitgaven jaarlijks licht gestegen. De afschrijvingen vormen binnen deze groep het overgrote deel van de (netto-)uitgaven.

De overige netto-uitgaven aan sport (in 2020 7,8 euro per inwoner; tabel 2.8) zijn transacties en verrekeningen.

Tabel 2.8 Onderverdeling gemiddelde netto-uitgaven* gemeenten per inwoner voor sport, 2017 tot en met 2020 (in euro's per inwoner)**

	2017	2018	2019	2020
Totaal per inwoner	62,4	63,6	65,3	67,8
A Interne uitvoering sportbeleid of exploitatie sportaccommodaties	19,1	17,9	18,6	19,6
Pacht, huur en leges	-13,2	-13,9	-15,1	-13,1
(Specifieke) uitkeringen van het Rijk	0,0	0,0	-3,0	-5,6
Personeel	13,3	13,1	14,0	13,5
Overige interne uitvoering of exploitatie	19,0	18,7	22,8	24,9
B Investerings en afschrijvingen	13,9	13,9	14,6	14,8
Investerings	0,6	0,3	0,7	0,8
Afschrijvingen	13,3	13,5	13,9	13,9
C Externe uitvoering sportbeleid of exploitatie sportaccommodaties	20,9	23,8	25,0	25,6
Uitbestedingen/subsidies sportstimulering of exploitatiebijdragen	19,7	22,3	23,1	24,6
Overige overdrachten	1,2	1,5	1,9	1,0
D Transacties en verrekeningen	8,5	8,0	7,1	7,8

Bron: Iv3-data CBS (registraties), 2017-2020. Bewerking: Mulier Instituut.

* Aangezien in deze tabel de netto-uitgaven worden weergegeven, uitgaven minus inkomsten, kan voor een (sub)groep een negatief bedrag naar voren komen. In dat geval zijn de inkomsten voor deze (sub)groep hoger dan de uitgaven.

** De taakvelden Sportbeleid en activering (5.1) en Sportaccommodaties (5.2) vormen samen het totaal voor sport.

Per taakveld

In tabel 2.8a en tabel 2.8b laten we zien hoe de netto-uitgaven per inwoner verdeeld zijn binnen respectievelijk taakveld Sportbeleid en activering en taakveld Sportaccommodaties. Uit deze uitsplitsing komt onder andere naar voren dat de groepen *Investerings en afschrijvingen* en *Transacties en verrekeningen* met name relevant zijn voor het taakveld Sportaccommodaties. De netto-uitgaven aan deze groepen binnen Sportbeleid en activering waren de afgelopen jaren verwaarloosbaar (tabel 2.8a).

Binnen Sportbeleid en activering steken met name de netto-uitgaven aan externe uitvoering erbovenuit (tabel 2.8a). In 2020 omvatte deze groep ongeveer 62 procent van de netto-uitgaven binnen het taakveld. Binnen het taakveld Sportaccommodaties zijn de netto-uitgaven aan externe exploitatie ook hoog (tabel 2.8b), maar relatief ligt het aandeel van deze groep lager dan binnen Sportbeleid en activering. Dit komt mede doordat binnen het taakveld Sportaccommodaties de netto-uitgaven aan interne exploitatie en investeringen en afschrijvingen relatief en absoluut gezien een stuk hoger liggen dan bij Sportbeleid en activering.

Tabel 2.8a Onderverdeling gemiddelde netto-uitgaven* gemeenten per inwoner voor Sportbeleid en activering, 2017 tot en met 2020 (in euro's per inwoner)

	2017	2018	2019	2020
Totaal per inwoner	18,1	17,0	18,3	18,6
A Interne uitvoering sportbeleid of exploitatie sportaccommodaties	6,8	6,3	7,2	6,8
Pacht, huur en leges	-0,4	-0,4	-0,2	-0,2
(Specifieke) uitkeringen van het Rijk	0,0	0,0	-0,5	-1,0
Personeel	3,4	3,6	3,7	4,0
Overige interne uitvoering of exploitatie	3,8	3,1	4,2	4,0
B Investerings en afschrijvingen	0,5	0,4	0,3	0,4
Investerings	0,1	0,1	0,1	0,1
Afschrijvingen	0,4	0,3	0,3	0,2
C Externe uitvoering sportbeleid of exploitatie sportaccommodaties	10,5	10,5	10,9	11,5
Uitbestedingen/subsidies sportstimulering of exploitatiebijdragen	10,2	10,2	10,0	11,2
Overige overdrachten	0,4	0,3	0,8	0,3
D Transacties en verrekeningen	0,3	-0,2	0,0	-0,1

Bron: Iv3-data CBS (registraties), 2017–2020. Bewerking: Mulier Instituut.

* Aangezien in deze tabel de netto-uitgaven worden weergegeven, uitgaven minus inkomsten, kan voor een (sub)groep een negatief bedrag naar voren komen. In dat geval zijn de inkomsten voor deze (sub)groep hoger dan de uitgaven.

Tabel 2.8b Onderverdeling gemiddelde netto-uitgaven* gemeenten per inwoner voor Sportaccommodaties, 2017 tot en met 2020 (in euro's per inwoner)

	2017	2018	2019	2020
Totaal per inwoner	44,4	46,6	46,9	49,2
A Interne uitvoering sportbeleid of exploitatie sportaccommodaties	12,3	11,6	11,4	12,8
Pacht, huur en leges	-12,8	-13,5	-14,9	-13,0
(Specifieke) uitkeringen van het Rijk	0,0	0,0	-2,6	-4,6
Personeel	10,0	9,5	10,3	9,5
Overige interne uitvoering of exploitatie	15,2	15,6	18,6	20,9
B Investerings en afschrijvingen	13,4	13,5	14,2	14,4
Investerings	0,5	0,3	0,6	0,7
Afschrijvingen	12,9	13,2	13,6	13,7
C Externe uitvoering sportbeleid of exploitatie sportaccommodaties	10,4	13,3	14,2	14,1
Uitbestedingen/subsidies sportstimulering of exploitatiebijdragen	9,5	12,1	13,1	13,4
Overige overdrachten	0,9	1,2	1,0	0,7
D Transacties en verrekeningen	8,2	8,3	7,1	7,9

Bron: Iv3-data CBS (registraties), 2017–2020. Bewerking: Mulier Instituut.

* Aangezien in deze tabel de netto-uitgaven worden weergegeven, uitgaven minus inkomsten, kan voor een (sub)groep een negatief bedrag naar voren komen. In dat geval zijn de inkomsten voor deze (sub)groep hoger dan de uitgaven.

3. Specifieke vragen in relatie tot de uitgaven

In dit hoofdstuk bespreken we de resultaten van enkele verdiepingen die we hebben gedaan op de gegevens over de gemeentelijke sportuitgaven. Allereerst gaan we in op de mogelijke gevolgen van de coronacrisis voor de gemeentelijke sportuitgaven. Vervolgens laten we zien of er een relatie tussen gemeentelijke sportuitgaven en sport- en beweegdeelname waar te nemen is. Verder brengen we in kaart in hoeverre de aanwezigheid van een gemeentelijk zwembad invloed heeft op de hoogte van de gemeentelijke sportuitgaven. Tot slot gaan we in op de fluctuaties van jaar tot jaar die in de lv3-data te zien zijn per gemeente.

3.1 Effect van de coronacrisis

Sinds het begin van 2020 heeft de sportsector te maken gehad met de gevolgen van de coronacrisis. Door de beperkende maatregelen om de uitbraak van het coronavirus onder controle te krijgen, heeft de sport een deel van het jaar op slot gezeten of niet op volledige capaciteit kunnen draaien. Dit zet de sportsector financieel onder druk. Uit de vierde Monitor Sport en corona kwam naar voren dat de nettoschade voor de Nederlandse breedtesport in het kalenderjaar 2020 naar schatting 452 miljoen euro bedraagt (Pulles et al., 2021).

Door de ondersteunende rol die gemeenten hebben bij de financiering van de sport vroeg dit in 2020 actie van gemeenten om de sportorganisaties door de crisis heen te helpen. Gemeenten hebben uitvoering gegeven aan verschillende financiële steunmaatregelen vanuit het Rijk en hebben in enkele gevallen extra financiële ondersteuning geboden. Deze ondersteunende acties werken vervolgens wel door op de financiën van gemeenten. Daarnaast is de bedrijfsvoering van de gemeenten zelf geraakt, doordat bijvoorbeeld huurinkomsten en inkomsten uit entreegelden werden misgelopen. Kortom, de coronacrisis heeft op gemeenten het nodige effect gehad.

In het voorjaar van 2021 publiceerde het CBS een aanvullende uitvraag over de coronagerelateerde lasten en baten van gemeenten tot en met het derde kwartaal van 2020 (Tuijthof & Van der Holst, 2021). Uit deze uitvraag kwam onder andere naar voren dat de netto-uitgaven aan sport tot en met het derde kwartaal van 2020 met zo'n 46,8 miljoen euro waren gestegen als gevolg van de coronacrisis, voornamelijk door niet gerealiseerde baten en meerlasten (Pulles et al., 2021). Nu zijn de jaarrekeningcijfers over het hele jaar 2020 beschikbaar, waardoor de definitieve financiële gevolgen van de coronacrisis zichtbaar zouden kunnen zijn. In deze paragraaf pogen we deze gevolgen inzichtelijk te maken. Hiervoor kijken we allereerst naar de totale uitgaven van gemeenten, om vervolgens in te zoomen op de gemeentelijke sportuitgaven en de onderliggende categorieën.

Totaal alle taakvelden

De ontwikkeling in de totale uitgaven en inkomsten van gemeenten laat duidelijk zien dat 2020 een bijzonder jaar is geweest. Nadat zowel de uitgaven als de inkomsten tussen 2017 en 2019 grotendeels stabiel rond de 65 miljard euro lagen, stegen ze in 2020 naar 76,9 miljard euro (tabel 3.1). Het ligt voor de hand dat deze stijging van zo'n 10 miljard euro veroorzaakt is door de coronacrisis.

Tabel 3.1 Totale uitgaven en inkomsten gemeenten op alle taakvelden samen, 2017 tot en met 2020 (in euro's x 1.000.000.000)

	2017	2018	2019	2020
Totale uitgaven	64,9	66,5	66,4	76,9
Totale inkomsten	64,9	66,5	66,4	76,9

Bron: lv3-data CBS (registraties), 2017–2020. Bewerking: Mulier Instituut.

In bijlage 4 worden de totale uitgaven en inkomsten per taakveld weergegeven. Hieruit valt op te maken welke taakvelden in grote mate verantwoordelijk zijn voor de stijging tussen 2019 en 2020. De uitgaven stegen met name op de taakvelden 0.10 Mutaties reserves (+4,8 miljard euro) en 6.3 Inkomensregelingen (+2,7 miljard euro). De taakvelden met de grootste stijging in de inkomsten waren 0.5 Treasury (+3,7 miljard euro), 6.3 Inkomensregelingen (+3 miljard euro) en 0.7 Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds (+2,7 miljard euro).

De stijgingen binnen het taakveld Inkomensregelingen, van zowel de uitgaven als de inkomsten, lijken voort te komen uit de uitvoering van de financiële steunmaatregel Tijdelijke Overbrugging Zelfstandige Ondernemers (Tozo). De Tozo was specifiek bedoeld voor de financiële ondersteuning van zelfstandig ondernemers ten tijde van de coronacrisis en het aanvraagproces van de regeling liep via gemeenten. Volgens een toelichtend document van het CBS over het boeken van coronagerelateerde posten moesten de uitgaven en inkomsten rondom de Tozo op taakveld 6.3 geboekt worden.⁵

De ontwikkeling op het taakveld Mutaties reserves lijkt erop te duiden dat gemeenten hebben ingeteerd op de eigen reserves. De uitgaven binnen dit taakveld lagen door de hoge stijging in 2020 namelijk hoger dan de inkomsten. Vermoedelijk speelt de coronacrisis een grote rol bij het interen op reserves door gemeenten. Zeker omdat in de periode 2017 tot en met 2019 elk jaar de totale inkomsten binnen het taakveld juist hoger lagen dan de totale uitgaven.

De stijging van de inkomsten binnen het taakveld Treasury lijkt voort te komen uit een bijzondere meevaller voor een aantal gemeenten die niet gerelateerd is aan de coronacrisis. In het voorjaar van 2020 verkochten 44 gemeenten hun aandelen in energiebedrijf Eneco, wat in totaal ongeveer 4,1 miljard euro opleverde (Van den Dikkenburg, 2020). Dit bedrag komt in grote mate overeen met de stijging binnen het taakveld Treasury.

Uitgaven en inkomsten aan sport

Zoals beschreven in hoofdstuk 2 zijn de uitgaven aan sport tussen 2019 en 2020 gestegen, net als in de voorgaande jaren. Hierdoor lijkt het er vooralsnog op dat gemeenten geen grootschalige bezuinigingen op sport hebben doorgevoerd. De stijging in de gemeentelijke sportuitgaven ligt ook in lijn met de resultaten uit de aanvullende uitvraag van het CBS over de financiële gevolgen tot en met het derde kwartaal van 2020. Daaruit kwam naar voren dat gemeenten op de sportspecifieke taakvelden te maken hadden met meerlasten als gevolg van de coronacrisis. Maar uit de ontwikkeling van de gemeentelijke sportuitgaven voor 2019 kwam ook al naar voren dat er al sprake was van een jaarlijkse stijging. In die zin is een stijging van de uitgaven tussen 2019 en 2020 dus niet uniek. Sterker nog, in de begroting van 2020, die werd opgesteld voorafgaand aan de coronacrisis, gingen gemeenten er al van uit dat de uitgaven aan sport zouden stijgen (niet in tabel).

Bij de inkomsten vanuit sport voor gemeenten lijkt wat duidelijker het effect van de coronacrisis naar voren te komen. Tussen 2019 en 2020 namen de totale sportinkomsten af met ruim 18 miljoen euro (tabel 2.1), een daling die met name voortkwam uit het taakveld Sportaccommodaties. Dat kan duiden op misgelopen inkomsten door het kwijschelden van de huur en het mislopen van entreegelden van gemeentelijke sportaccommodaties in de perioden dat deze gesloten waren. Vergelijken we deze

⁵ Zie: CBS (z.d.). [Boeken coronagerelateerde posten](#).

ontwikkeling met de jaren ervoor, dan is ook tussen 2017 en 2018 een daling van de inkomsten te zien. Deze afname had door mutaties in boekhoudkundige verrekeningen een andersoortige reden.

In tabel 3.2 laten we de ontwikkeling in de inkomsten van gemeenten op de onderliggende categorie 3.6 Huren zien, die logischerwijs verwijst naar de huurinkomsten. Deze huurinkomsten zijn voornamelijk relevant onder het taakveld Sportaccommodaties, aangezien op dit taakveld de verhuur van gemeentelijke sportaccommodaties terecht zou moeten komen. Tussen 2017 en 2019 namen de huurinkomsten op taakveld Sportaccommodaties jaarlijks toe. Het coronajaar 2020 blijkt van deze stijging af te wijken: tussen 2019 en 2020 namen de huurinkomsten af met ruim 29 miljoen euro. De coronacrisis lijkt er dus inderdaad voor te zorgen dat gemeenten de nodige huurinkomsten zijn misgelopen.

Tabel 3.2 Ontwikkeling in de huurinkomsten* van gemeenten per taakveld, 2017 tot en met 2020 (in euro's x 1.000)

	2017	2018	2019	2020
Sportbeleid en activering	5.718	6.480	2.843	2.524
Sportaccommodaties	207.899	221.960	248.431	219.083
Totaal Sport	213.617	228.440	251.274	221.607

Bron: Iv3-data CBS (registraties), 2017–2020. Bewerking: Mulier Instituut.

* Op basis van categorie 3.6 Huren.

De inkomsten vanuit entreegelden voor gemeentelijke sportaccommodaties (zoals gemeentelijke zwembaden) zitten in de Iv3-gegevens enigszins 'verstopt' in de categorie 3.8 Overige goederen en diensten. Onder deze categorie worden veel verschillende posten gerekend, waardoor op basis van de Iv3-gegevens niet te zeggen is hoeveel het totale bedrag vanuit de entreegelden bedraagt. Het is wel aannemelijk dat de inkomsten op deze categorie voor een groot deel uit entreegelden bestaan. In tabel 3.3 geven we de ontwikkeling van de totale inkomsten in deze categorie weer. Hieruit komt een duidelijke afname in 2020 naar voren (van ongeveer 25 miljoen euro), na een zekere vorm van stabiliteit in de jaren ervoor. Dit duidt erop dat gemeenten het nodige aan inkomsten uit entreegelden voor sportaccommodaties lijken mis te lopen als gevolg van de coronacrisis.

Tabel 3.3 Ontwikkeling in de inkomsten van gemeenten uit overige goederen en diensten* per taakveld, 2017 tot en met 2020 (in euro's x 1.000)

	2017	2018	2019	2020
Sportbeleid en activering	8.727	8.376	9.157	12.923
Sportaccommodaties	72.043	77.861	75.300	50.708
Totaal Sport	80.770	86.237	84.457	63.631

Bron: Iv3-data CBS (registraties), 2017–2020. Bewerking: Mulier Instituut.

* Op basis van categorie 3.8 Overige goederen en diensten, waaronder inkomsten uit entreetickets vallen.

Dat gemeenten inkomsten zouden mislopen als gevolg van de coronacrisis lag in de lijn der verwachting. Daarom heeft het Rijk naast de generieke financiële steunmaatregelen ook enkele sportspecifieke steunmaatregelen in het leven geroepen. Dit omvatte drie regelingen, waarvan er twee relevant waren voor gemeenten:

- Tegemoetkoming verhuurders sportaccommodaties (TVS);
- Specifieke Uitkering IJsbanen en Zwembaden (SPUK IJZ).

De TVS-regeling was bedoeld voor verhuurders van sportaccommodaties, waaronder gemeenten. Verhuurders die de huur van een sportaccommodatie kwijtscholden omdat deze accommodatie vanwege de coronamaatregelen niet door amateursportorganisaties gebruikt kon worden, konden ter compensatie voor deze misgelopen huurinkomsten een aanvraag indienen voor een TVS-subsidie. De TVS was voor verschillende kwartalen in 2020 en 2021 aan te vragen. Specifiek voor 2020 betrof dit het tweede en vierde kwartaal, waarvoor gemeenten respectievelijk 26,6 miljoen euro en 15,1 miljoen euro TVS-subsidie hebben aangevraagd (Pulles et al., 2021).

De SPUK IJZ werd in het leven geroepen om de financiële gevolgen van de coronamaatregelen te verzachten voor zwembaden en ijsbanen, aangezien dit doorgaans dure accommodaties zijn met hoge vaste lasten (ook als de accommodaties tijdelijk gesloten zijn). De regeling was aan te vragen voor het kalenderjaar 2020 en de eerste helft van 2021. Het totaal aangevraagde bedrag voor 2020 kwam uiteindelijk uit op zo'n 84 miljoen euro (Pulles et al., 2021).

Beide regelingen zijn specifieke uitkeringen vanuit het Rijk en zouden daarom in theorie in onze uitsplitsing van de gemeentelijke sportuitgaven in (sub)groepen in hoofdstuk 2.4 onder de subgroep (*Specifieke*) *uitkeringen van het Rijk* naar voren moeten komen. Voor beide regelingen was de compensatie echter pas achteraf aan te vragen en werden de bedragen daarom later definitief ontvangen. De TVS regeling over het vierde kwartaal van 2020 was bijvoorbeeld aan te vragen tot 3 mei 2021. Hierdoor komen niet alle bedragen die in theorie wel gelden voor het kalenderjaar 2020 daadwerkelijk op de jaarrekening van 2020 terecht.

Desondanks was in tabel 2.8 (en bijlage 5) te zien dat de inkomsten vanuit specifieke uitkeringen van het Rijk waren toegenomen. De financiële steunmaatregelen lijken dus toch voor een deel naar voren te komen in de jaarrekeningen van 2020, naast de inkomsten vanuit de reguliere SPUK Sport. Naar verwachting zullen de financiële steunmaatregelen in de jaarrekeningen 2021 nog duidelijker naar voren komen, als alle aangevraagde bedragen definitief zijn uitgekeerd.

Naast het kwijtschelden van de huur hebben mogelijk enkele gemeenten sportorganisaties aanvullend financieel ondersteund via extra subsidies. In welke orde van grootte dit daadwerkelijk is gebeurd, is op basis van landelijke registraties niet bekend. Uit de lv3-gegevens lijkt dit niet duidelijk naar voren te komen. In theorie zou dit te zien kunnen zijn door een stijging in de uitgaven aan subgroep *Uitbestedingen/subsidies sportstimulering of exploitatiebijdragen* in de uitsplitsing in hoofdstuk 2.4. Daaruit kwam wel een stijging in 2020 naar voren (tabel 2.8), maar deze leek niet duidelijk af te wijken van de stijging in de periode voor 2020.

Tot slot is de ontwikkeling in de uitgaven in de categorie 7.2 Mutaties voorzieningen interessant. Het gaat hierbij specifiek om de boekhoudkundige term voorzieningen en niet sportvoorzieningen. Deze term verwijst naar een 'potje' voor in de toekomst voorziene uitgaven. Sportspecifieke voorbeelden hiervan zijn reserveringen voor het onderhoud van sportaccommodaties. In tabel 3.4 geven we ontwikkeling van de uitgaven en inkomsten op mutaties voorzieningen weer. Hieruit komt naar voren dat de uitgaven aan mutaties voorzieningen in 2020 flink zijn gestegen in vergelijking met de stabiele jaren daarvoor. De inkomsten namen juist af. De interpretatie van deze boekhoudkundige verschuivingen is niet altijd eenvoudig, maar mogelijk hebben gemeenten geld uit de meerjarenonderhoudplanningen alvast gebruikt door het onderhoud naar voren halen. Aan het begin van de coronacrisis (begin april 2020) waren sportaccommodaties verplicht gesloten, wat de mogelijkheid gaf om onderhoudswerkzaamheden te laten plaatsvinden. Uit eerder onderzoek komt naar voren dat de helft van de gemeenten deze mogelijkheid inderdaad heeft gebruikt (Hoekman, 2020). Dit lijken we nu ook terug te zien in de netto-uitgaven aan mutaties voorzieningen.

Tabel 3.4 Uitgaven, inkomsten en netto-uitgaven gemeenten aan mutaties voorzieningen*, totaal voor sport, 2017 tot en met 2020 (in euro's x 1.000)**

	2017	2018	2019	2020
Uitgaven	67.655	63.066	62.733	80.525
Inkomsten	39.027	12.689	13.135	5.963
Netto-uitgaven	28.628	50.377	49.598	74.562

Bron: Iv3-data CBS (registraties), 2017–2020. Bewerking: Mulier Instituut.

* Op basis van categorie 7.2 Mutaties voorzieningen.

** De taakvelden Sportbeleid en activering (5.1) en Sportaccommodaties (5.2) vormen samen het totaal voor sport.

3.2 Relatie met sport- en beweegdeelname

De mate van sport- en beweegdeelname wordt uitgedrukt in twee van de kernindicatoren om de ontwikkelingen in de sport in Nederland te volgen. Voor gemeenten is het vergroten van zowel sport- als beweegdeelname vaak het belangrijkste doel van het sportbeleid, wat tot uiting komt in de uitgaven aan het taakveld Sportbeleid en activering. Daarnaast kunnen gemeenten indirect bijdragen aan een hogere sport- of beweegdeelname door te investeren in aantrekkelijke sportaccommodaties en wandel- en fietsroutes. Hierdoor kan worden verwacht dat er een relatie bestaat tussen de hoogte van de sportuitgaven en de sport- en beweegdeelname in een gemeente.

In de bestaande literatuur is het bewijs voor een dergelijke samenhang echter niet eenduidig. Zo is in een eerdere editie van deze monitor reeds aangetoond dat er op individueel niveau slechts een marginaal verband is tussen de gemeentelijke sportuitgaven en de sportdeelname van 12- tot 80-jarigen in Nederland (Van den Dool & Hoekman, 2017). Anderzijds vinden Hoekman et al. (2017) wel een significante relatie als alleen wordt gekeken naar de sportdeelname van kinderen tussen de 6 en 17 jaar oud. Internationaal lopen de bevindingen uiteen. In Duitsland wordt bijvoorbeeld een positieve en significante associatie tussen uitgaven aan sportaccommodaties en sportdeelname vastgesteld, terwijl in het Verenigd Koninkrijk de sportuitgaven van lokale overheden geen verband houden met deelname aan sport op gemeentelijk niveau (Dallmeyer et al., 2017; Kokolakis et al., 2014). Aanvullend onderzoek naar de relatie tussen gemeentelijke uitgaven aan sport en sportdeelname kan daarom interessante nieuwe inzichten opleveren.

Methodologie

Om de relatie tussen de gemeentelijke sportuitgaven en de sport- en beweegdeelname in gemeenten in kaart te brengen, zijn enkele regressieanalyses uitgevoerd. In de regressies wordt met een Ordinary Least Squares-methode getracht een lineair verband tussen de sportuitgaven en sportdeelname te schatten, al dan niet controlerend voor een set achtergrondkenmerken die de deelname aan sport of bewegen in een gemeente mogelijk beïnvloeden. De sportuitgaven worden daarbij gedefinieerd als het gemiddelde bedrag dat gemeenten per inwoner hebben uitgeven aan de taakvelden Sportbeleid en activering en Sportaccommodaties tussen 2017 en 2020. Daarnaast wordt op eenzelfde manier gekeken of de uitgaven aan Openbaar groen en (openlucht) recreatie gerelateerd zijn aan de deelname aan sport. Om de sport- en beweegdeelname van een gemeente te benaderen worden twee afhankelijke variabelen (los van elkaar) gebruikt: het percentage van de bevolking dat minstens een keer per week sport en het percentage van de bevolking dat voldoet aan de Nederlandse beweegrichtlijn. Een verdere beschrijving van de data die voor de analyse zijn gebruikt is te vinden in bijlage 6.

Gemeentelijke uitgaven en sportdeelname

Modellen 1 tot en met 3 in tabel 3.5 laten zien dat er geen significante simpele correlatie bestaat tussen de gemeentelijke uitgaven aan sport en openbaar groen en het aandeel wekelijkse sporters in de gemeente. Bovendien zijn de gemeentelijke uitgaven in staat om slechts een klein deel van de variantie in sportdeelname te verklaren. De regressies in model 4 en 5, waarin wordt gecontroleerd voor achtergrondkarakteristieken, tonen eenzelfde beeld. Hoewel de schattingen van de sportuitgaven-coëfficiënten in deze regressies wel positief zijn, is er nog steeds geen sprake van een significante relatie. Kenmerken als het aandeel mannen, het aandeel jongeren tussen de 15 en 24, het aandeel hoogopgeleiden en het aandeel personen met een langdurige aandoening hebben daarentegen stuk voor stuk wel een sterke associatie met sportdeelname (niet in tabel).

Een mogelijke verklaring voor deze resultaten is dat de taakvelden 5.1 en 5.2 gezamenlijk geen samenhang hebben met sportdeelname omdat een positieve relatie tussen uitgaven aan Sportbeleid en activering wordt opgeheven door een tegenstrijdige invloed van de uitgaven aan Sportaccommodaties. Een analyse waarbij de uitgaven aan de taakvelden 5.1 en 5.2 apart worden meegenomen laat echter vergelijkbare uitkomsten zien. Alleen de coëfficiënt voor uitgaven aan Sportaccommodaties is in dat geval statistisch significant (bij een betrouwbaarheidsniveau van 90%), maar een geassocieerde toename van de sportdeelname met 0,01 procentpunt bij een toename van de gemiddelde uitgaven per inwoner aan Sportaccommodaties met 1 procent is economisch gezien verwaarloosbaar (niet in tabel).

Tabel 3.5 Uitkomsten regressieanalyse van de relatie tussen gemeentelijke uitgaven aan sport tussen 2017 en 2020 en sportdeelname in gemeenten

	Afhankelijke variabele: Percentage wekelijkse sporters				
	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
Uitgaven sport (in log)	-0,010 (0,010)		-0,009 (0,010)	0,007 (0,005)	0,008 (0,005)
Uitgaven openbaar groen (in log)		-0,006 (0,013)	-0,004 (0,013)		-0,012 (0,008)
Controle variabelen	Nee	Nee	Nee	Ja	Ja
Observaties	294	294	294	294	294
R-kwadraat	0,003	0,001	0,003	0,779	0,780

Bron: Iv3-data CBS (registraties), 2017–2020. Bewerking: Mulier Instituut.

Toelichting: De uitgaven aan sport zijn berekend als het gemiddelde van de uitgaven per inwoner van de taakvelden 5.1 en 5.2 over de periode 2017–2020 en daarna logaritmisch geschaald om de invloed van extreem afwijkende waarden te beperken. De uitgaven aan openbaar groen zijn het gemiddelde van de uitgaven per inwoner aan taakveld 5.7 tussen 2017–2020 en vervolgens logaritmisch getransformeerd. Standaardfouten staan gegeven tussen haakjes.

Significantieniveaus worden als volgt aangeduid: * $p < 0,1$; ** $p < 0,05$; *** $p < 0,01$

Gemeentelijke uitgaven en beweegdeelname

De resultaten van de regressies, zowel met als zonder achtergrondkenmerken, voor de gemeentelijke sportuitgaven en het aandeel van de bevolking dat voldoet aan de beweegrichtlijn wijzen tevens op een zwakke en niet-significante relatie tussen sportuitgaven en beweegdeelname (tabel 3.6). De uitgaven aan Openbaar groen en (openlucht) recreatie laten daarentegen wel een significant verband zien (bij een betrouwbaarheidsniveau van 90%), waarbij een toename van de gemiddelde uitgaven per inwoner aan openbaar groen met 1 procent geassocieerd wordt met een stijging van de beweegdeelname met 0,02 procentpunt (tabel 3.6). Wanneer achtergrondkenmerken aan het regressiemodel worden toegevoegd, neemt de grootte van dit coëfficiënt echter dusdanig af dat niet meer gesproken kan worden

van een significant verband. Een uitsplitsing van de uitgaven aan sport naar de taakvelden Sportbeleid en activering en Sportaccommodaties laat geen nieuwe significante correlaties zien (niet in tabel).

Tabel 3.6 Uitkomsten regressieanalyse van de relatie tussen gemeentelijke uitgaven aan sport tussen 2017 en 2020 en beweegdeelname in gemeenten

	Afhankelijke variabele: Percentage bevolking dat aan beweegrichtlijn voldoet				
	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
Uitgaven sport (in log)	-0,001 (0,008)		-0,004 (0,010)	0,005 (0,006)	0,004 (0,006)
Uitgaven openbaar groen (in log)		0,018* (0,011)	0,019* (0,011)		0,010 (0,009)
Controle variabelen	Nee	Nee	Nee	Ja	Ja
Observaties	294	294	294	294	294
R-kwadraat	0,000	0,010	0,011	0,520	0,522

Bron: Iv3-data CBS (registraties), 2017–2020. Bewerking: Mulier Instituut.

Toelichting: De uitgaven aan sport zijn berekend als het gemiddelde van de uitgaven per inwoner van de taakvelden 5.1 en 5.2 over de periode 2017–2020 en daarna logaritmisch geschaald om de invloed van extreem afwijkende waarden te beperken. De uitgaven aan openbaar groen zijn het gemiddelde van de uitgaven per inwoner aan taakveld 5.7 tussen 2017–2020 en vervolgens logaritmisch getransformeerd. Standaardfouten staan gegeven tussen haakjes.

Significantieniveaus worden als volgt aangeduid: * $p < 0,1$; ** $p < 0,05$; *** $p < 0,01$

3.3 Zwembaden

Zwembaden zijn doorgaans dure sportaccommodaties door de hoge vaste lasten. Deze hoge kosten waren onder andere aanleiding voor het Rijk om in het kader van de coronacrisis de specifieke steunmaatregel SPUK IJZ in te voeren voor zwembaden (en ijsbanen), zoals beschreven in hoofdstuk 3.1. Daarnaast kiezen veel gemeenten ervoor om de kosten enigszins te drukken door de exploitatie van het gemeentelijke zwembad uit te besteden aan een externe partij (Hoekman et al., 2021). In deze paragraaf kijken we of gemeenten die, volgens de registraties in de Database Sportaanbod (DSA) van het Mulier Instituut⁶, een zwembad in eigendom hebben ook daadwerkelijk meer uitgaven aan sport per inwoner. Vervolgens kijken we of gemeenten die het zwembad laten exploiteren door een externe partij, maar hier nog wel financieel aan bijdragen (bijv. met een exploitatiebijdrage), minder uitgeven aan sport dan gemeenten die het zwembad zelf exploiteren.

Aanwezigheid gemeentelijk zwembad

Gemeenten waarin één of meerdere gemeentelijke zwembaden (in eigendom van de gemeente) aanwezig zijn, geven netto ongeveer 15 euro per inwoner meer uit aan sport dan gemeenten zonder gemeentelijk zwembad (tabel 3.7). Dit is een aanzienlijk verschil, maar het is de vraag in hoeverre dit verschil alleen door de aanwezigheid van zwembaden wordt bepaald. Hoe groter de gemeente, hoe meer behoefte er is aan één of meerdere zwembad(en), waardoor de kans dat een gemeente een gemeentelijk zwembad heeft groter wordt naarmate de gemeente groter is. In combinatie met de bevinding uit hoofdstuk 2.3 dat

⁶ Sinds 2021 verkrijgt het Mulier Instituut de data in de DSA met exploitatievormen: bij welke partij ligt het eigendom en/of de exploitatie van de sportaccommodaties. Op dit moment zijn voor de meeste zwembaden in de DSA de eigendoms- en/of exploitatiegegevens geregistreerd (peilmoment september 2021).

grotere gemeenten meer uit lijken te geven aan sport maakt dit dat gemeentegrootte een belangrijke factor is voor het verschil in de netto-uitgaven aan sport. Hetzelfde geldt voor de mate van stedelijkheid.

In tabel 3.7 is echter te zien dat het verschil in de netto-uitgaven aan sport tussen gemeenten zonder en met gemeentelijk(e) zwembad(en) in veel gevallen nog steeds naar voren komt wanneer de gemeenten worden uitgesplitst naar aantal inwoners en stedelijkheid. Enkel binnen de groep gemeenten met tussen de 31.000 en 50.000 inwoners liggen de netto-uitgaven van gemeenten zonder gemeentelijk zwembad hoger dan die van gemeenten met gemeentelijk(e) zwembad(en). Aanvullend hebben we enkele regressieanalyses gedraaid om de correlatie tussen de netto-uitgaven per inwoner aan sport en de aanwezigheid van gemeentelijke zwembaden op significantie te testen. Daaruit kwam een significante positieve correlatie naar voren, die overeind bleef wanneer gecontroleerd werd voor aantal inwoners, stedelijkheid en aantal gemeentelijke zwembaden (niet in tabel).

Tabel 3.7 Gemiddelde netto-uitgaven aan sport* per inwoner in gemeenten, naar aanwezigheid één of meerdere gemeentelijke zwembaden, 2020 (in euro's)

	Gemeente heeft één of meerdere zwembaden in eigendom	
	Nee (n=105**)	Ja (n=240**)
Totaal	55	70
Aantal inwoners		
< 22.000	49	72
22.000–31.000	49	61
31.000–50.000	67	64
50.000 of meer	63	73
Stedelijkheid		
Niet tot weinig stedelijk	54	67
Matig stedelijk	50	65
(Zeer) sterk stedelijk	62	72

Bron: Iv3-data CBS (registraties), 2020. Bewerking: Mulier Instituut.

* De taakvelden Sportbeleid en activering (5.1) en Sportaccommodaties (5.2) vormen samen het totaal voor sport.

** Het aantal observaties heeft alleen betrekking op het gemiddelde van totaal. Voor de uitsplitsingen naar aantal inwoners of mate van stedelijkheid verschilt het aantal observaties per categorie.

Exploitatievormen zwembaden

Binnen de groep gemeenten met één of meerdere gemeentelijke zwembaden zitten de nodige verschillen in de hoogte van de gemeentelijke sportuitgaven. Gemeenten die zelf alle of een deel van de gemeentelijke zwembaden exploiteren, lijken netto per inwoner meer uit te geven aan sport dan gemeenten waar een andere partij verantwoordelijk is voor de exploitatie van alle gemeentelijke zwembaden (tabel 3.8). Wanneer een uitsplitsing gemaakt wordt naar inwoneraantallen of stedelijkheid, lijken deze verhoudingen overeind te blijven. Voor alle categorieën van gemeentegrootte en stedelijkheid liggen de netto-uitgaven per inwoner hoger in gemeenten die zelf alle gemeentelijke zwembaden exploiteren dan in gemeenten waar een andere partij dit doet. Dit zou erop kunnen duiden dat gemeenten die de kosten van de exploitatie van zwembaden proberen te drukken door de exploitatie uit te besteden, hierin slagen doordat ze minder geld kwijt zijn aan sport. Op basis van deze resultaten is het echter niet mogelijk om hier harde uitspraken over te doen, aangezien naast gemeentegrootte en stedelijkheid nog andere factoren invloed kunnen hebben op de verschillen in de hoogte van de gemeentelijke sportuitgaven.

Tabel 3.8 Gemiddelde netto-uitgaven aan sport* per inwoner in gemeenten, naar exploitatiesituatie gemeentelijke zwembaden, 2020 (in euro's)

	Geen gemeentelijk zwembad (n=105**)	Gemeente exploitant alle gemeentelijke zwembaden (n=48**)	Zowel gemeente als andere partij exploitant gemeentelijke zwembaden (n=14**)	Andere partij exploitant alle gemeentelijke zwembaden (n=178**)
Totaal	55	74	77	67
Aantal inwoners				
< 22.000	49	81		68
22.000–31.000	49	72	58	58
31.000–50.000	67	71	68	61
50.000 of meer	63	75	78	70
Stedelijkheid				
Niet tot weinig stedelijk	54	73	67	64
Matig stedelijk	50	81	50	63
(Zeer) sterk stedelijk	62	73	80	69

Bron: Iv3-data CBS (registraties), 2020. Bewerking: Mulier Instituut.

* De taakvelden Sportbeleid en activering (5.1) en Sportaccommodaties (5.2) vormen samen het totaal voor sport.

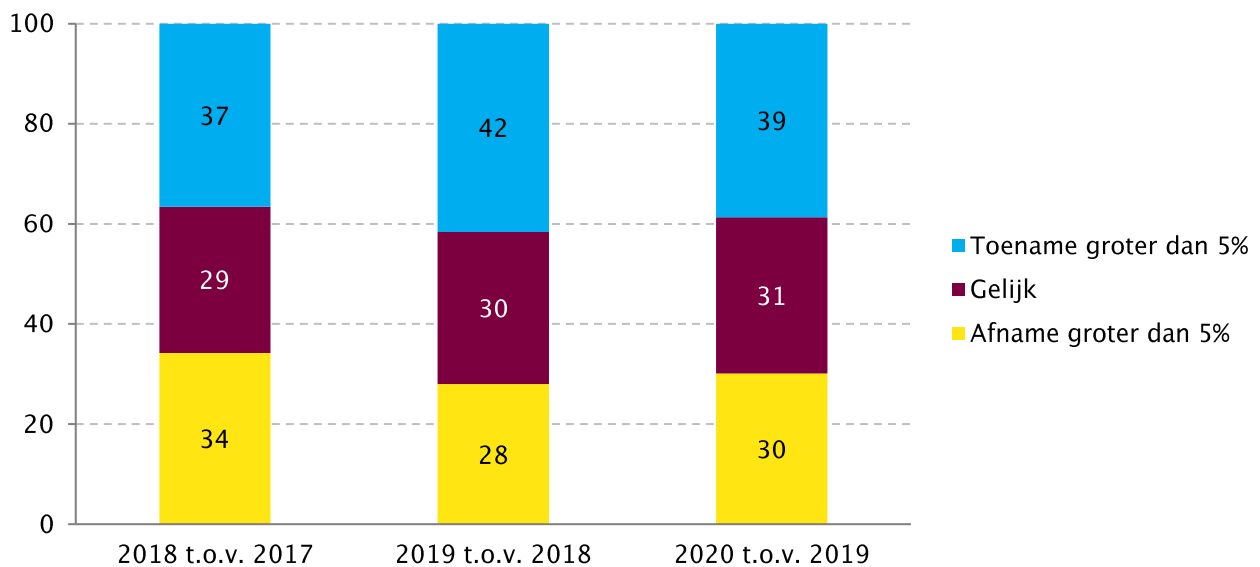
** Het aantal observaties heeft alleen betrekking op het gemiddelde van totaal. Voor de uitsplitsingen naar aantal inwoners of mate van stedelijkheid verschilt het aantal observaties per categorie.

3.4 Verschil jaren

Uit hoofdstuk 2 blijkt dat de gemeentelijke sportuitgaven op landelijk niveau sinds 2017 ieder jaar gestaag toenemen. Een interessant vraagstuk is of dit komt doordat in alle gemeenten de uitgaven aan sport stijgen of dat dalingen in de uitgaven van sommige gemeenten gemaskeerd worden door (sterke) toenames in andere gemeenten. Om dit te onderzoeken wordt in deze paragraaf gekeken naar hoe de sportuitgaven van individuele gemeenten fluctueren over de jaren. Hiervoor maken wij gebruik van een driedeling, waarbij een stijging van meer dan 5 procent van de totale nettosportuitgaven per inwoner wordt gezien als een toename, een daling van meer dan 5 procent als een afname van de uitgaven en alles daartussen als (vrijwel) gelijkblijvende uitgaven.

In lijn met de stijging van de sportuitgaven op totaalniveau zien we dat de groep met toegenomen uitgaven in alle jaren het grootst is (figuur 3.1). Er is echter ook ieder jaar een aanzienlijk deel van de gemeenten waar de uitgaven afnemen, wat erop wijst dat niet in alle gemeenten sprake is van een stijgende trend. Deze resultaten komen overigens overeen met de resultaten uit een eerdere editie van deze monitor, waarin eenzelfde analyse werd uitgevoerd voor de periode 2010-2016 (Van den Dool & Hoekman, 2017).

Figuur 3.1 Ontwikkelingen in de netto-uitgaven per inwoner aan sport vergeleken met het jaar ervoor (in procenten, n=339*)

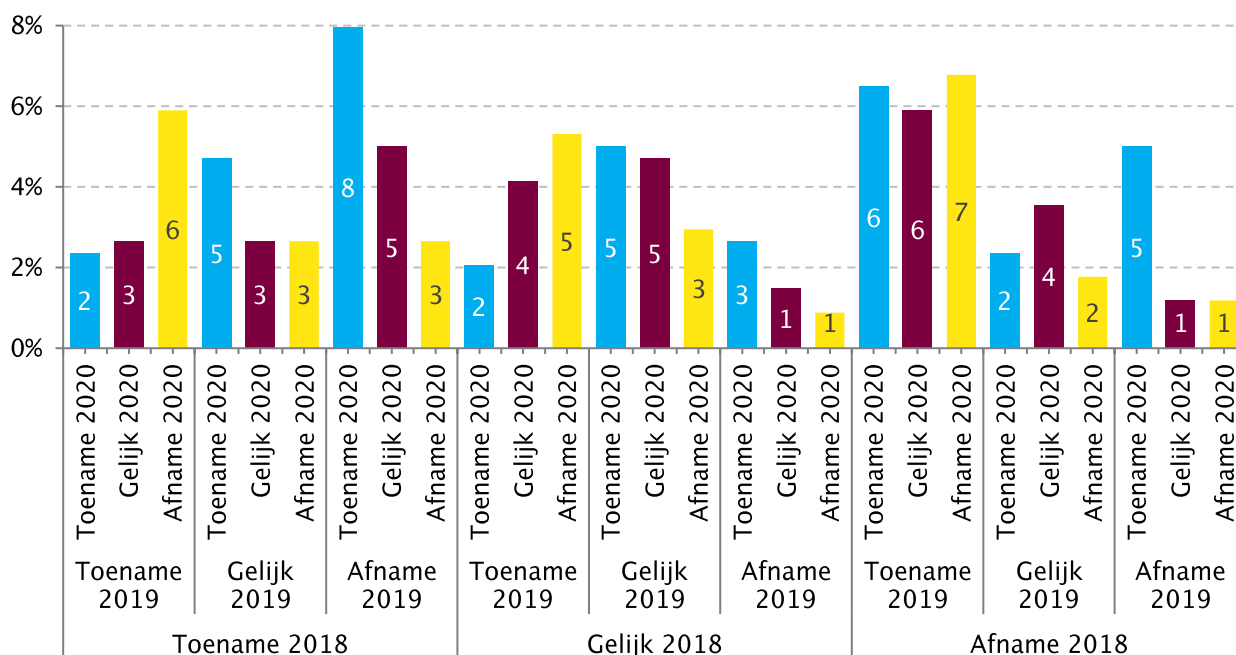
Bron: Iv3-data CBS (registraties), 2017–2020. Bewerking: Mulier Instituut.

* Gemeenten waarvan de sportuitgaven niet voor ieder jaar bekend zijn, bijvoorbeeld vanwege een fusie met een andere gemeente, zijn niet meegenomen.

Om dieper in te gaan op de fluctuaties binnen gemeenten is ook gekeken naar de ontwikkeling die individuele gemeenten hebben doorgemaakt in de periode 2017-2020. Hierbij is voor iedere gemeente per jaar gekeken of er sprake was van toenemende, gelijkblijvende of dalende sportuitgaven ten opzichte van het jaar ervoor. Uit figuur 3.2 blijkt dat er relatief veel gemeenten zijn waarbij het uitgavenpatroon sterk schommelt: de paden toename-afname-toename (8%) en afname-toename-afname (7%) komen het vaakst voor. Er zijn maar weinig gemeenten waarbij de uitgaven elk jaar stijgen (2%) of dalen (1%).

Daartegenover staat dat in 5 procent van de gemeenten de uitgaven over de gehele periode ongeveer gelijk blijven en dat nog eens 20 procent van de gemeenten in twee van de drie jaar overwegend gelijke uitgaven heeft.

Figuur 3.2 Het aandeel gemeenten dat een bepaald uitgavenpatroon heeft gevolgd tussen 2017 en 2020 (in procenten, n=339*)

Bron: Iv3-data CBS (registraties), 2017–2020. Bewerking: Mulier Instituut.

Leeswijzer: Elke balk geeft aan hoeveel procent van de gemeenten een bepaald patroon heeft gevolgd, gezien vanaf de onderkant van de horizontale as. Bijvoorbeeld: de eerste balk in de figuur laat zien dat 2 procent van de gemeenten een toename kende van de uitgaven van 2017 naar 2018, een toename van 2018 en 2019 en wederom een toename van 2019 naar 2020 (toename 2018 t.o.v. 2017 → toename 2019 t.o.v. 2018 → toename 2020 t.o.v. 2019 = 2 procent).

* Gemeenten waarvan de sportuitgaven niet voor ieder jaar bekend zijn, bijvoorbeeld vanwege een fusie met een andere gemeente, zijn niet meegenomen.

Een mogelijke verklaring voor de sterke fluctuaties is dat incidentele uitgaven, zoals de bouw van een nieuwe sportaccommodatie, zorgen voor een stijging in het ene jaar en een daling in het daaropvolgende jaar. Maar als de ontwikkeling van de uitgaven aan de twee sporttaakvelden los van elkaar bekeken wordt, blijven de paden waarbij toenames en afnames worden afgewisseld de meest voorkomende patronen (niet in figuur). De schommelingen op totaalniveau kunnen dus zowel door veranderingen in de uitgaven aan Sportbeleid en activering als door veranderingen in uitgaven aan Sportaccommodaties verklaard worden.

4. Conclusie

In deze zevende rapportage van de Monitor sportuitgaven gemeenten hebben we een overzicht gegeven van de gemeentelijke sportuitgaven in 2020 en deze vergeleken met de periode van 2017 tot en met 2019. Vervolgens hebben we de verschillen in de netto-uitgaven tussen gemeenten laten zien en in kaart gebracht hoe de gemeentelijke sportuitgaven zijn opgebouwd. Daarnaast hebben we een verdieping gedaan op de effecten van de coronacrisis, de mogelijke relatie tussen sportuitgaven en sport- en beweegdeelname, de kosten van zwembaden en fluctuaties in sportuitgaven per gemeente door de jaren. In dit afsluitende hoofdstuk bespreken we de kernuitkomsten uit de rapportage.

Sportuitgaven in 2020

In 2020 gaven gemeenten bijna 1,6 miljard euro uit aan sport en werd voor zo'n 423 miljoen euro aan inkomsten vanuit de sport ontvangen. Daarmee kwamen de netto-uitgaven aan sport in 2020 uit op bijna 1,2 miljard euro. Het merendeel van de (netto-)sportuitgaven kwam ten goede van het taakveld Sportaccommodaties (73%). Vergeleken met 2019 zijn de netto-uitgaven aan sport in 2020 met zo'n 5,3 procent gestegen, wat een stuk hoger is dan de inflatie over 2020 (1,3%). Het aandeel van de uitgaven aan sport binnen de totale gemeentelijke uitgaven is beperkt, zo'n 2,1 procent. Vergeleken met de voorgaande jaren is dit aandeel afgenomen, doordat de totale uitgaven van gemeenten als gevolg van de coronacrisis flink zijn gestegen. Per Nederlander hebben gemeenten in 2020 67,8 euro uitgegeven aan sport. Hiervan werd 18,6 euro besteed aan het taakveld Sportbeleid en activering en 49,2 euro aan Sportaccommodaties.

Niet alle uitgaven door gemeenten gerelateerd aan sport en bewegen worden naar verwachting geboekt op de sportspecifieke taakvelden. Waarschijnlijk komt een groot deel van de uitgaven aan sport en bewegen in de openbare ruimte op het taakveld Openbaar groen en (openlucht) recreatie terecht, al vallen daar ook niet-sportgerelateerde uitgaven onder. In totaal gaven gemeenten in 2020 zo'n 1,4 miljard euro uit aan Openbaar groen en (openlucht) recreatie, ongeveer 83,1 euro per inwoner.

Verschillen tussen gemeenten

In de verdeling van de gemeentelijke sportuitgaven per inwoner is de nodige spreiding waar te nemen. Dit wordt met name veroorzaakt door enkele gemeenten die afwijkend hoge (netto-)uitgaven per inwoner hebben.

De netto-uitgaven aan sport hangen positief samen met de grootte van de gemeenten. Hoe hoger het inwoneraantal, hoe hoger de gemeentelijke sportuitgaven per inwoner blijken te zijn. Een vergelijkbaar verband komt naar voren voor de mate van stedelijkheid van gemeenten. De netto-uitgaven per inwoner van matig stedelijke gemeenten lijken hiervan af te wijken.

Samenstelling sportuitgaven

De gemeentelijke sportuitgaven bestaan voor het grootste deel uit uitgaven aan externe uitvoering en exploitatie, waarvan het meeste gaat naar uitbestedingen van of subsidies voor sportstimulering en exploitatiebijdragen. Daarnaast maken de interne uitvoering en exploitatie en de investeringen en afschrijvingen een groot deel uit van de gemeentelijke sportuitgaven, al komen deze uitgaven wel met name voor bij sportaccommodaties. Binnen de interne uitvoering en exploitatie vallen naast de uitgaven aan bijvoorbeeld personeel de nodige inkomsten, die bijvoorbeeld via verhuur of uitkeringen vanuit het Rijk bij de gemeenten binnenkomen.

Effect van de coronacrisis

In de gemeentelijke sportuitgaven van 2020 lijken op een aantal punten de effecten van coronacrisis naar voren te komen. De totale uitgaven en inkomsten van gemeenten, over alle taakvelden samen, stegen flink tussen 2019 en 2020, deels door de uitvoering van de Tozo-regeling. Binnen de sportspecifieke taakvelden lijkt bij de uitgaven geen afwijkende trend naar voren te komen. De uitgaven nemen toe tussen 2019 en 2020, maar dit lijkt eerder een voortzetting van de stijging in de jaren ervoor. De inkomsten uit sport laten wel duidelijk een afname zien in 2020. Met name de huurinkomsten liepen sterk terug en hetzelfde gold vermoedelijk voor de entreegelden bij gemeentelijke sportaccommodaties.

De financiële steunmaatregelen vanuit het Rijk zijn bedoeld om een groot deel van deze misgelopen inkomsten te compenseren. Deze compensatie is vooralsnog slechts deels terug te zien in de gemeentelijke sportinkomsten. Dit heeft te maken met de timing van uitbetaling van de regelingen, die voor een groot deel in 2021 plaatsvond. Daarom is de verwachting dat in jaarrekeningen van 2021 de compensatie vanuit de financiële steunmaatregelen duidelijker naar voren zal komen.

Tot slot laten de uitgaven en inkomsten voor mutaties voorzieningen een opvallende ontwikkeling zien. Hoewel de interpretatie van deze financiële categorie lastig is, lijkt de ontwikkeling erop te duiden dat gemeenten (een deel van) het onderhoud aan de sportaccommodaties naar voren hebben gehaald.

Relatie tussen sportuitgaven en sport- en beweegdeelname

Er komt geen significant verband naar voren tussen de uitgaven aan sport (en openbaar groen en (openlucht) recreatie) en sportdeelname, ook als gecontroleerd wordt naar achtergrondkenmerken. Tussen de gemeentelijke sportuitgaven en beweegdeelname ontbreekt eveneens een significant verband. Enkel tussen de uitgaven aan openbaar groen en (openlucht) recreatie en beweegdeelname is een zwakke relatie zichtbaar, maar deze verdwijnt wanneer gecontroleerd wordt voor achtergrondkenmerken.

Een mogelijke verklaring voor het ontbreken van een verband tussen de sportuitgaven en sport- en beweegdeelname zit in het feit dat andere achtergrondkenmerken van gemeenten in veel hogere mate de verschillen in de gemeentelijke sportuitgaven verklaren. Daarbij komt dat een heel groot deel van de sport- en beweegdeelname plaatsvindt bij commerciële sportaanbieders (zoals fitnesscentra) en in de openbare ruimte. Deze sportdeelname vindt dus plaats buiten de gemeentelijke sportvoorzieningen, waardoor de invloed van de gemeentelijke sportuitgaven op de sport- en beweegdeelname beperkt is.

Zwembaden

Zwembaden zijn dure sportvoorzieningen door hoge vaste lasten en dat lijkt terug te zien in de gemeentelijke sportuitgaven. Gemeenten met één of meerdere gemeentelijke zwembaden lijken meer aan sport uit te geven dan gemeenten zonder gemeentelijk zwembad. Daarnaast lijken de netto-uitgaven aan sport hoger te zijn als de gemeente alle zwembaden zelf exploiteert dan wanneer een andere partij verantwoordelijk is voor de exploitatie van alle zwembaden. Beide bevindingen zijn lastig hard te maken, aangezien mogelijk meer factoren een rol spelen.

Fluctuaties tussen jaren

Tussen 2017 en 2020 zijn de totale gemeentelijke sportuitgaven jaarlijks gestegen, maar op gemeentelijk niveau is deze trend niet overal zichtbaar. In ieder jaar is in ongeveer een derde van de gemeenten een daling van de sportuitgaven zichtbaar, wat betekent dat de landelijke toename wordt verklaard door stijgende lasten in slechts een deel van de gemeenten. Daarnaast blijkt dat ook binnen gemeenten de uitgaven aan sport van jaar tot jaar sterk kunnen fluctueren.

Referenties

Dallmeyer, S., Wicker, P., & Breuer, C. (2017). Public expenditure and sport participation: An examination of direct, spillover, and substitution effects. *International Journal of Sport Finance*, 12(3).

Hoekman, R. (2020). Uitvoering van gemeentelijk sportbeleid na de eerste coronamaatregelen: stand van zaken begin april 2020 [Factsheet 2020/13]. Mulier Instituut.

Hoekman, R., Breedveld, K., & Kraaykamp, G. (2017). Providing for the rich? The effect of public investments in sport on sport (club) participation of vulnerable youth and adults. *European Journal for Sport and Society*, 14(4), 327-347. <https://doi.org/10.1080/16138171.2017.1421510>

Hoekman, R., Ruikes, D., Schots, M., Van der Meijde, L., & Geurink, N. (2021). *Jaarrapport duurzame sportinfrastructuur 2021*. Mulier Instituut.

Hoekman, R., & Van den Dool, R. (2015). Gemeentelijke uitgaven aan sport. Een overzicht van de ontwikkelingen (2010-2015). Mulier Instituut.

Kokolakakis, T., Lera-López, F., & Castellanos, P. (2014). Regional differences in sports participation: The case of local authorities in England. *International journal of sport finance*, 9(2), 149-171.

KPMG (2019). *Brancherapport Sport*.

Pulles, I., Van Eldert, P., & Van der Poel, H. (Reds.) (2021). *Monitor Sport en corona IV: de gevolgen van coronamaatregelen voor de sportsector*. Mulier Instituut.

Tuinhof, B., & Van der Holst, R. (2021). *Rapportage corona-uitvraag financiën gemeenten t/m Q3 2020*. Centraal Bureau voor de Statistiek.

Van den Dikkenburg, R. (2020, 18 december). *Verkoop Eneco - Wat doe je met 4 miljard euro?* Vereniging van Nederlandse gemeenten. <https://vng.nl/artikelen/verkoop-eneco-wat-doe-je-met-4-miljard-euro>

Van den Dool, R. (2018). Monitor sportuitgaven gemeenten: een overzicht van de uitgaven in 2017. Mulier Instituut.

Van den Dool, R., & Hoekman, R. (2017). Gemeentelijke uitgaven aan sport. Een overzicht van de ontwikkelingen (2010-2016). Mulier Instituut.

Van den Dool, R., & Hoekman, R. (2018). Gemeentelijke uitgaven aan sport. Een overzicht van de ontwikkelingen (2010-2017). Mulier Instituut.

Van den Dool, R., & Van Eldert, P. (2019). Monitor sportuitgaven gemeenten 2018: een overzicht van de uitgaven in 2018 en de uitbesteding van sporttakken. Mulier Instituut.

Van den Dool, R., & Van Eldert, P. (2021). Monitor sportuitgaven gemeenten 2019: een overzicht van de uitgaven in 2019 plus samenhangende vraagstukken. Mulier Instituut.

Bijlage 1. Overzicht gerapporteerde onderwerpen

De specifieke onderwerpen van de rapporten over de periode 2017 tot en met 2020 zijn als volgt:

- effect van de coronacrisis (Van den Dool en Van Eldert, 2021);
- verschillen in inkomsten van gemeenten (Van den Dool en Van Eldert, 2021);
- opvatting bevolking over sportuitgaven van gemeenten (Van den Dool en Van Eldert, 2021);
- validiteit lv3-registraties bij vergelijking tussen gemeenten (Van den Dool en Van Eldert, 2021);
- uitbesteden van activering (Van den Dool en Van Eldert, 2019);
- uitbesteden van beheer/exploitatie van sportaccommodaties (Van den Dool en Van Eldert, 2019);
- relatie sportdeelname en sportuitgaven van gemeenten (Van den Dool, 2018);
- relatie lidmaatschap sport en de sportuitgaven van gemeenten (Van den Dool, 2018).

De specifieke onderwerpen van de rapporten over de periode 2010 tot en met 2016 zijn als volgt:

- fluctuaties uitgaven van jaar op jaar (Van den Dool en Hoekman, 2018);
- relatie sportdeelname en sportuitgaven van gemeenten (Van den Dool en Hoekman, 2018);
- relatie beleid en sportuitgaven van gemeenten (Van den Dool en Hoekman, 2017);
- ontwikkeling sportbudgetten en daadwerkelijke verschuivingen (Van den Dool en Hoekman, 2017);
- verschil begroting en realisatie (Van den Dool en Hoekman, 2017);
- uitgaven gemeenten en relatief met recessiepeiling (Hoekman en Van den Dool, 2015).

Bijlage 2. Overzicht Iv3-taakvelden gemeenten

- 0. Bestuur en ondersteuning
 - 0.1 Bestuur
 - 0.2 Burgerzaken
 - 0.3 Beheer overige gebouwen en gronden
 - 0.4 Overhead
 - 0.5 Treasury
 - 0.61 OZB woningen
 - 0.62 OZB niet-woningen
 - 0.63 Parkeerbelasting
 - 0.64 Belastingen overig
 - 0.7 Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds
 - 0.8 Overige baten en lasten
 - 0.9 Vennootschapsbelasting (Vpb)
 - 0.10 Mutaties reserves
 - 0.11 Resultaat van de rekening van baten en lasten
- 1. Veiligheid
 - 1.1 Crisisbeheersing en brandweer
 - 1.2 Openbare orde en veiligheid
- 2. Verkeer, vervoer en waterstaat
 - 2.1 Verkeer en vervoer
 - 2.2 Parkeren
 - 2.3 Recreatieve havens
 - 2.4 Economische havens en waterwegen
 - 2.5 Openbaar vervoer
- 3. Economie
 - 3.1 Economische ontwikkeling
 - 3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur
 - 3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen
 - 3.4 Economische promotie
- 4. Onderwijs
 - 4.1 Openbaar basisonderwijs
 - 4.2 Onderwijshuisvesting
 - 4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken
- 5. Sport, cultuur en recreatie
 - 5.1 Sportbeleid en activering
 - 5.2 Sportaccommodaties
 - 5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie
 - 5.4 Musea
 - 5.5 Cultureel erfgoed
 - 5.6 Media
 - 5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie

- 6. Sociaal domein
 - 6.1 Samenkracht en burgerparticipatie
 - 6.2 Wijkteams
 - 6.3 Inkomensregelingen
 - 6.4 Begeleide participatie
 - 6.5 Arbeidsparticipatie
 - 6.6 Maatwerkvoorzieningen (WMO)
 - 6.71 Maatwerkdienstverlening 18+
 - 6.72 Maatwerkdienstverlening 18-
 - 6.81 Geëscaleerde zorg 18+
 - 6.82 Geëscaleerde zorg 18-
- 7. Volksgezondheid en milieu
 - 7.1 Volksgezondheid
 - 7.2 Riolering
 - 7.3 Afval
 - 7.4 Milieubeheer
 - 7.5 Begraafplaatsen en crematoria
- 8. Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing
 - 8.1 Ruimtelijke ordening
 - 8.2 Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)
 - 8.3 Wonen en bouwen

Bijlage 3. Financiële categorieën

Binnen elk taakveld in het lv3-systeem moeten gemeenten de uitgaven uitsplitsen naar onderliggende categorieën, die voor elk taakveld hetzelfde zijn. In tabel b3.1 worden deze categorieën weergegeven. Voor een analyse in deze rapportage hebben we deze categorieën ingedeeld in enkele (sub)groepen. Deze indeling is tevens terug te zien in tabel b3.1, waarbij de (sub)groepen als volgt zijn gedefinieerd:

A. Interne uitvoering sportbeleid of exploitatie sportaccommodaties: *inkomsten/uitgaven voor de uitvoering van het gemeentelijke sportbeleid (5.1) of de exploitatie van gemeentelijke sportaccommodaties (5.2) door de gemeente zelf:*

- pacht, huur en leges;
- (specifieke) uitkeringen van het Rijk;
- personeel;
- overige interne uitvoering of exploitatie.

B. Investerings en afschrijvingen: *investerings en afschrijvingen voor bijvoorbeeld grond of duurzame goederen (met een economische levensduur van minstens één jaar):*

- investeringen;
- afschrijvingen.

C. Externe uitvoering sportbeleid of exploitatie sportaccommodaties: *inkomsten/uitgaven voor de uitvoering van het gemeentelijke sportbeleid (5.1) of de exploitatie van gemeentelijke sportaccommodaties (5.2) door externe partijen (bijv. sportbedrijf):*

- uitbestedingen/subsidies sportstimulering of exploitatiebijdragen;
- overige overdrachten (bijv. in het kader van samenwerkingsverbanden met andere gemeenten).

D. Transacties en verrekeningen: *financiële transacties en boekhoudkundige verrekeningen (exclusief afschrijvingen).*

Tabel b3.1 Onderliggende categorieën per taakveld en indeling over (sub)groepen

Categorie	Groep	Subgroep
1.0 Salarissen en sociale lasten		
1.1 Salarissen en sociale lasten (L)	A	Personeel
2.0 Belastingen		
2.1 Belastingen (L)	A	Overige interne uitvoering of exploitatie
2.2.1 Belastingen op producenten (B)	A	Overige interne uitvoering of exploitatie
2.2.2 Belastingen op huishoudens (B)	A	Overige interne uitvoering of exploitatie
3.0 Goederen en diensten		
3.1 Grond (B-L)	B	Investerings
3.2 Duurzame goederen (B-L)	B	Investerings
3.3 Pachten (B-L)	A	Pacht, huur en leges
3.4.1 Sociale uitkeringen in natura (L)	A	Overige interne uitvoering of exploitatie
3.4.2 Eigen bijdragen en verhaal sociale uitkeringen in natura (B)	A	Overige interne uitvoering of exploitatie
3.5.1 Ingeleend personeel (L)	A	Personeel
3.5.2 Uitgeleend personeel (B)	A	Personeel
3.6 Huren (B)	A	Pacht, huur en leges
3.7 Leges en andere rechten (B)	A	Pacht, huur en leges
3.8 Overige goederen en diensten (B-L)	A	Overige interne uitvoering of exploitatie
4.0 Overdrachten		
4.1.1 Sociale uitkeringen in geld (L)	A	Overige interne uitvoering of exploitatie
4.1.2 Verhaal sociale uitkeringen in geld (B)	A	Overige interne uitvoering of exploitatie
4.2 Subsidies (L)	C	Uitbestedingen/subsidies sportstimulering en exploitatiebijdragen
4.3.1 Inkomensoverdrachten – Rijk (B-L)	A	(Specifieke) uitkeringen van het Rijk
4.3.2 Inkomensoverdrachten – gemeenten (B-L)	C	Overige overdrachten
4.3.3 Inkomensoverdrachten – gemeenschappelijke regelingen (B-L)	C	Overige overdrachten
4.3.4 Inkomensoverdrachten – provincies (B-L)	C	Overige overdrachten
4.3.5 Inkomensoverdrachten – waterschappen (B-L)	C	Overige overdrachten
4.3.6 Inkomensoverdrachten – ov overheden (B-L)	C	Uitbestedingen/subsidies sportstimulering en exploitatiebijdragen
4.3.7 Inkomensoverdrachten – Europese Unie (B-L)	C	Overige overdrachten
4.3.8 Inkomensoverdrachten – overige instellingen en personen (B-L)	C	Uitbestedingen/subsidies sportstimulering en exploitatiebijdragen

Vervolg tabel b3.1 Onderliggende categorieën per taakveld en indeling over (sub)groepen

Categorie	Groep	Subgroep
4.3.9 Inkomensoverdrachten – onverdeeld (B–L)	C	Overige overdrachten
4.4.1 Kapitaaloverdrachten – Rijk (B–L)	A	(Specifieke) uitkeringen van het Rijk
4.4.2 Kapitaaloverdrachten – gemeenten (B–L)	C	Overige overdrachten
4.4.3 Kapitaaloverdrachten – gemeenschappelijke regelingen (B–L)	C	Overige overdrachten
4.4.4 Kapitaaloverdrachten – provincies (B–L)	C	Overige overdrachten
4.4.5 Kapitaaloverdrachten – waterschappen (B–L)	C	Overige overdrachten
4.4.6 Kapitaaloverdrachten – ov overheden (B–L)	C	Uitbestedingen/subsidies sportstimulering en exploitatiebijdragen
4.4.7 Kapitaaloverdrachten – Europese Unie (B–L)	C	Overige overdrachten
4.4.8 Kapitaaloverdrachten – overige instellingen en personen (B–L)	C	Uitbestedingen/subsidies sportstimulering en exploitatiebijdragen
4.4.9 Kapitaaloverdrachten – onverdeeld (B–L)	C	Overige overdrachten
5.0 Rente en dividend		
5.1 Rente (B–L)	D	*
5.2 Dividenden en winsten (B)	D	*
6.0 Financiële transacties		
6.1 Financiële transacties (B–L)	D	*
7.0 Verrekeningen		
7.1 Mutatie reserves (B–L)	D	*
7.2 Mutatie voorzieningen (B–L)	D	*
7.3 Afschrijvingen (B–L)	B	Afschrijvingen
7.4 Toegerekende reële en bespaarde rente (B–L)	D	*
7.5 Overige verrekeningen (B–L)	D	*

* Binnen groep D (Transacties en verrekeningen) vindt binnen de indeling geen verdere uitsplitsing naar subgroepen gemaakt.

Bijlage 4. Totale uitgaven van gemeenten (per taakveld)

Tabel b4.1 Totale inkomsten en uitgaven gemeenten per taakveld, 2017 tot en met 2020 (in euro's x 1.000.000)

Taakveld	Uitgaven				Inkomsten			
	2017	2018	2019	2020	2017	2018	2019	2020
Totaal alle taakvelden	64.861	66.533	66.403	76.913	64.862	66.533	66.403	76.913
0.1 Bestuur	907	1.088	1.234	1.107	111	89	74	72
0.2 Burgerzaken	676	682	654	586	400	379	272	212
0.3 Beheer overige gebouwen en gronden	584	549	581	593	588	652	615	625
0.4 Overhead	6.367	6.740	6.711	6.964	871	918	629	584
0.5 Treasury	412	527	528	312	1.687	1.300	1.301	5.026
0.61 OZB woningen	140	141	167	175	2.182	2.158	2.244	2.343
0.62 OZB niet-woningen	49	41	51	56	1.726	1.838	1.909	2.061
0.63 Parkeerbelasting	83	91	81	74	691	712	785	713
0.64 Belastingen overig	109	112	91	84	440	439	428	380
0.7 Algemene uitkeringen en overige uitkeringen gemeentefonds	6	13	10	18	27.784	29.244	30.746	33.447
0.8 Overige baten en lasten	419	430	268	360	411	428	305	357
0.9 Vennootschapsbelasting	20	12	23	34	0	0	0	0
0.10 Mutaties reserves	5.893	6.089	5.550	10.306	6.625	6.960	6.712	7.329
0.11 Resultaat van de rekening van baten en lasten	1.151	799	563	1.494	134	102	168	-77
1.1 Crisisbeheersing en brandweer	1.115	1.151	1.185	1.285	29	36	26	48
1.2 Openbare orde en veiligheid	657	664	717	778	82	91	95	96
2.1 Verkeer en vervoer	2.856	2.843	2.916	3.054	397	347	356	361
2.2 Parkeren	402	424	421	454	183	236	211	197
2.3 Recreatieve havens	20	20	23	22	14	15	16	12
2.4 Economische havens en waterwegen	161	146	133	116	49	37	38	36
2.5 Openbaar vervoer	388	440	406	302	366	249	212	189
3.1 Economische ontwikkeling	321	296	287	315	110	57	58	95
3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	833	1.107	832	736	1.092	1.252	938	929
3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	117	118	118	287	73	70	68	175
3.4 Economische promotie	166	200	209	185	311	357	415	271

Bron: Iv3-data CBS (registraties), 2017–2020. Bewerking: Mulier Instituut.

Vervolg tabel b4.1 Totale inkomsten en uitgaven gemeenten per taakveld, 2017 tot en met 2020 (in euro's x 1.000.000)

Taakveld	Uitgaven				Inkomsten			
	2017	2018	2019	2020	2017	2018	2019	2020
4.1 Openbaar basisonderwijs	121	106	100	110	69	60	62	68
4.2 Onderwijshuisvesting	1.411	1.291	1.290	1.357	155	136	139	137
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken	1.293	1.266	1.307	1.365	613	602	615	645
5.1 Sportbeleid en activering	324	311	341	361	21	25	30	42
5.2 Sportaccommodaties	1.104	1.137	1.214	1.235	351	339	411	381
5.3 Cultuurpresentatie, –productie en –participatie	994	1.094	1.048	1.097	139	194	171	156
5.4 Musea	327	292	339	338	56	45	42	36
5.5 Cultureel erfgoed	96	94	95	108	20	24	16	19
5.6 Media	429	425	439	452	25	26	22	25
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	1.358	1.430	1.482	1.540	131	146	117	97
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	1.970	1.991	2.040	2.040	214	178	171	173
6.2 Wijkteams	941	976	1.021	1.044	45	30	27	28
6.3 Inkomensregelingen	8.087	8.094	7.880	10.571	6.307	6.483	6.259	9.216
6.4 Begeleide participatie	2.522	2.444	2.365	2.398	169	173	185	166
6.5 Arbeidsparticipatie	893	892	912	911	131	104	71	93
6.6 Maatwerkvoorziening (WMO)	623	612	690	728	48	37	25	28
6.71 Maatwerkdienstverlening 18+	2.855	2.996	3.248	3.493	266	250	190	164
6.72 Maatwerkdienstverlening 18–	3.559	3.931	4.342	4.491	316	347	393	231
6.81 Geëscaleerde zorg 18+	2.096	2.293	2.328	2.620	131	192	202	206
6.82 Geëscaleerde zorg 18–	616	711	719	719	37	37	29	20
7.1 Volksgezondheid	768	766	840	1.020	130	111	113	274
7.2 Riolering	1.397	1.347	1.385	1.424	1.693	1.702	1.738	1.794
7.3 Afval	1.713	1.708	1.859	2.020	2.134	2.086	2.204	2.367
7.4 Milieubeheer	516	569	651	778	67	71	70	114
7.5 Begraafplaatsen en crematoria	156	155	150	156	129	134	135	142
8.1 Ruimtelijke ordening	473	566	589	677	185	263	203	271
8.2 Grondexploitatie (niet–bedrijventerreinen)	3.158	3.116	2.714	2.783	3.994	3.847	3.239	3.500
8.3 Wonen en bouwen	1.207	1.196	1.257	1.376	927	925	902	1.042

Bron: Iv3–data CBS (registraties), 2017–2020. Bewerking: Mulier Instituut.

Bijlage 5. Onderverdeling sportuitgaven in totale bedragen

Tabel b5.1 Onderverdeling totale (netto)–uitgaven* gemeenten voor sport**, 2017 tot en met 2020 (in euro's x 1.000)

	2017	2018	2019	2020
Totaal	1.055.760	1.084.069	1.114.261	1.173.794
A Interne uitvoering sportbeleid of exploitatie sportaccommodaties	323.114	303.939	316.665	339.304
Pacht, huur en leges	-223.719	-238.584	-259.114	-228.292
(Specifieke) uitkeringen van het Rijk	-127	-254	-51.890	-97.528
Personeel	225.411	223.900	238.531	234.288
Overige interne uitvoering of exploitatie	321.549	318.877	389.138	430.836
B Investerings en afschrijvingen	235.716	237.303	249.214	256.636
Investerings	9.724	5.923	12.074	14.648
Afschrijvingen	225.992	231.380	237.140	241.988
C Externe uitvoering sportbeleid of exploitatie sportaccommodaties	352.806	405.112	426.427	442.201
Uitbestedingen/subsidies sportstimulering of exploitatiebijdragen	331.994	379.477	394.561	425.399
Overige overdrachten	20.812	25.635	31.866	16.802
D Transacties en verrekeningen	144.124	137.715	121.955	135.653

Bron: Iv3–data CBS (registraties), 2017–2020. Bewerking: Mulier Instituut.

* Aangezien in deze tabel de netto–uitgaven worden weergegeven, uitgaven minus inkomsten, kan voor een (sub)groep een negatief bedrag naar voren komen. In dat geval zijn de inkomsten voor deze (sub)groep hoger dan de uitgaven.

** De taakvelden Sportbeleid en activering (5.1) en Sportaccommodaties (5.2) vormen samen het totaal voor sport.

Tabel b5.2 Onderverdeling totale (netto)-uitgaven* gemeenten voor *Sportbeleid en activering*, 2017 tot en met 2020 (in euro's x 1.000)

	2017	2018	2019	2020
Totaal	302.558	285.411	310.900	319.616
A Interne uitvoering sportbeleid of exploitatie sportaccommodaties	113.600	105.356	121.601	117.159
Pacht, huur en leges	-6.685	-7.513	-3.688	-2.893
(Specifieke) uitkeringen van het Rijk	-4	-103	-8.125	-17.159
Personeel	56.363	61.215	63.047	68.929
Overige interne uitvoering of exploitatie	63.926	51.757	70.367	68.282
B Investerings en afschrijvingen	7.710	6.972	5.650	6.109
Investerings	1.573	1.271	961	1.845
Afschrijvingen	6.137	5.701	4.689	4.264
C Externe uitvoering sportbeleid of exploitatie sportaccommodaties	176.337	176.700	184.087	197.437
Uitbestedingen/subsidies sportstimulering of exploitatiebijdragen	170.330	171.715	170.106	192.850
Overige overdrachten	6.007	4.985	13.981	4.587
D Transacties en verrekeningen	4.911	-3.617	-438	-1.089

Bron: Iv3-data CBS (registraties), 2017-2020. Bewerking: Mulier Instituut.

* Aangezien in deze tabel de netto-uitgaven worden weergegeven, uitgaven minus inkomsten, kan voor een (sub)groep een negatief bedrag naar voren komen. In dat geval zijn de inkomsten voor deze (sub)groep hoger dan de uitgaven.

Tabel b5.3 Onderverdeling totale (netto)-uitgaven* gemeenten voor *Sportaccommodaties*, 2017 tot en met 2020 (in euro's x 1.000)

	2017	2018	2019	2020
Totaal	753.202	798.658	803.361	854.178
A Interne uitvoering sportbeleid of exploitatie sportaccommodaties	209.514	198.583	195.064	222.145
Pacht, huur en leges	-217.034	-231.071	-255.426	-225.399
(Specifieke) uitkeringen van het Rijk	-123	-151	-43.765	-80.369
Personeel	169.048	162.685	175.484	165.359
Overige interne uitvoering of exploitatie	257.623	267.120	318.771	362.554
B Investerings en afschrijvingen	228.006	230.331	243.564	250.527
Investerings	8.151	4.652	11.113	12.803
Afschrijvingen	219.855	225.679	232.451	237.724
C Externe uitvoering sportbeleid of exploitatie sportaccommodaties	176.469	228.412	242.340	244.764
Uitbestedingen/subsidies sportstimulering of exploitatiebijdragen	161.664	207.762	224.455	232.549
Overige overdrachten	14.805	20.650	17.885	12.215
D Transacties en verrekeningen	139.213	141.332	122.393	136.742

Bron: Iv3-data CBS (registraties), 2017–2020. Bewerking: Mulier Instituut.

* Aangezien in deze tabel de netto-uitgaven worden weergegeven, uitgaven minus inkomsten, kan voor een (sub)groep een negatief bedrag naar voren komen. In dat geval zijn de inkomsten voor deze (sub)groep hoger dan de uitgaven.

Bijlage 6. Verdere methodologische beschrijving analyse relatie met sport- en beweegdeelname

Voor de totstandkoming van de dataset is naast de Iv3-data gebruik gemaakt van aanvullende CBS-data. De belangrijkste aanvullende gegevens zijn de sport- en beweegdeelnamecijfers. Deze zijn onttrokken aan de Gezondheidsmonitor Volwassenen en Ouderen uit 2020, waarin respondenten van 18 jaar en ouder onder andere worden gevraagd naar hoe vaak zij sporten en hoe veel zij bewegen. Omdat de gegevens uit 2020 komen, is het logisch om de vraag te stellen in welke mate dit de sportdeelname en daarmee ook de resultaten van het onderzoek heeft beïnvloed. Onderzoek wijst echter uit dat de coronamaatregelen maar een beperkt effect op de sport- en beweegdeelname hebben gehad (Pulles et al., 2021).

De informatie over de achtergrondkenmerken komt uit verscheidene CBS-datasets en is op basis van de gemeentecodes samengevoegd met de uitgaven- en deelnamedata. De achtergrondkenmerken waarvoor wordt gecontroleerd in de sportdeelname-regressies zijn:

- aandeel mannen in de gemeente;
- aandeel jongeren van 15 tot 24 jaar in de gemeente;
- aandeel hoogopgeleiden in de gemeente;
- aandeel langdurig zieken in de gemeente;
- gemiddelde grootte van huishoudens in de gemeente;
- gestandaardiseerd mediaan besteedbaar inkomen in de gemeente;
- provincie.

In de beweegdeelname-regressies wordt gecontroleerd voor:

- aandeel mannen in de gemeente;
- aandeel jongeren van 15 tot 24 jaar in de gemeente;
- aandeel hoogopgeleiden in de gemeente;
- aandeel langdurig zieken in de gemeente;
- aandeel eenpersoonshuishoudens in de gemeente;
- aandeel personen met een migratieachtergrond in de gemeente;
- provincie.

Verder zijn in de regressieanalyse alleen gemeenten meegenomen waarvan zowel cijfers over sport- en beweegdeelname als over gemeentelijke uitgaven in de periode 2017 tot en met 2020 beschikbaar waren. Dit houdt in dat gemeenten die tussen 2017 en 2020 gefuseerd of opgesplitst zijn niet in de analyse zijn gebruikt vanwege een gebrek aan informatie over de gemeentelijke sportuitgaven. Daarnaast is ook een aantal gemeenten in de provincie Utrecht niet meegenomen, omdat voor deze gemeenten geen informatie over sport- en beweegdeelname in de Gezondheidsmonitor beschikbaar is. De uiteindelijke dataset bestaat daarom uit 294 gemeenten.

